

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Bc. Martina Kozlová

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Daňové aspekty podnikání fyzických osob

Fiscal Aspects of Natural Persons Enterprising

Student: Bc. Martina Kozlová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jiřina Krajčová

Ostrava 2010

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně příloh vypracovala samostatně.“

V Ostravě dne 30. dubna 2010

.....Bc. Martina Kozlová.....

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Ing. Jiřině Krajčové za odborné vedení a poskytnutou pomoc při zpracování diplomové práce.

Obsah

1 Úvod	1-2
2 Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti	3-37
2.1 Podnikání	3-4
2.2 Poplatníci	4
2.3 Předmět daně	5-7
2.4 Stanovení dílčího základu daně	7-8
2.5 Příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu a televize	8
2.6 Alternativy uplatnění výdajů	8
2.6.1 Vedení účetnictví	8-11
2.6.2 Daňová evidence	12-14
2.6.3 Výdaje stanovené procentem z příjmů	14-15
2.6.4 Novela zákona a paušální výdaje	15-16
2.7 Daň stanovená paušální částkou	16-17
2.8 Spolupracující osoby	17-18
2.9 Stanovení základu daně poplatníka	18-19
2.10 Příjmy od daně osvobozené	19-21
2.11 Náklady	21
2.11.1 Daňově uznatelná náklady	21-22
2.11.2 Daňově neuznatelné náklady	22-23
2.12 Nezdaniitelná část základu daně	23-27
2.13 Položky odčitatelné od základu daně	27
2.14 Sazba daně	27
2.15 Slevy na dani	28-31
2.16 Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	31-33
2.17 Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob	33-34
2.18 Zdaňovací období	34
2.19 Reforma veřejných financí – jednotná sazba daně	34-35
2.20 Daňové ráje	35-37
3 Sociální a zdravotní pojištění OSVČ	38-49
3.1 Sociální pojištění	38-39
3.1.1 Důchodové pojištění OSVČ	39-40

3.1.2 Nemocenské pojištění OSVČ	40-41
3.1.3 Základ a sazby pojistného u sociálního pojištění OSVČ	41-43
3.1.4 Důchodová reforma	43
3.2 Zdravotní pojištění	44-45
3.2.1 Platba pojistného	45
3.2.2 Vyměřovací základ	45-47
3.2.3 Zdravotní pojištění a autorské honoráře	47
3.3 Pomoc vlády podnikatelům v krizi - slevy na sociálním pojištění	47-49
4 Analýza podnikajících fyzických osob	50-66
4.1 Daň z příjmů v praxi – příklady	50
4.1.1 Způsoby uplatnění výdajů	50-54
4.1.2 Minimální základ daně	54-56
4.1.3 Zdaňování příjmů společníků v.o.s.	56-58
4.2 Aktuální změny k 1.1.2010	58-59
4.3 Vlastní návrhy změn v oblasti daně z příjmů podnikatelů	60
4.3.1 Jednotná sazba daně x trojí sazba daně	60-61
4.3.2 Slevy na dani	61-63
4.3.3 Daňově uznatelné náklady	63-65
4.3.4 Shrnutí vlastních návrhů změn	65-66
4.3.5 Dopady navrhovaných změn na státní rozpočet	66
5 Závěr	67-68
Seznam použité literatury	69-70
Seznam zkratk	
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	

1 Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila daňovou problematiku, konkrétně daň z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Daň z příjmů patří mezi daně přímé a každý daňový poplatník je povinen ji odvádět ze svých příjmů.

Daňovou problematikou se zabývá mnoho periodik a především daňové zákony. Daň z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu. Daňová povinnost je jednou z povinností každého občana. Jelikož je všeobecně známo, že neznalost zákona neomlouvá, neměl by nikdo tuto problematiku opomíjet a alespoň částečně se s ní seznámit. Právě proto jsem si tuto oblast zvolila jako téma své diplomové práce. Navíc se mi zdá velmi aktuální a zajímavé.

Daň z příjmů je jednou z nejdůležitějších příjmových položek státního rozpočtu. V současnosti je tato problematika velmi diskutována v souvislosti se snahou vlády snížit deficit státního rozpočtu. Již dlouhou dobu se svět potýká s ekonomickou krizí. Výjimkou není ani Česká republika, kterou navíc tíží vysoký deficit státního rozpočtu. Vláda se tento deficit snaží řešit několika způsoby, jedním z nich je i tzv. Janotův úsporný balíček, v němž daňová problematika hraje významnou roli.

V první části své diplomové práce se budu zabývat teoretickým pohledem na problematiku daně z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Budu se zabývat vysvětlením základních pojmů jako např. definicí podnikání, kdo je poplatníkem daně, předmět daně, osvobození od daně, slevami na dani, možnými alternativami uplatnění výdajů, spolupracujícími osobami apod.

V druhé části se zaměřím na oblast sociálního a zdravotního pojištění OSVČ a dále na oblasti, které s problematikou příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti bezprostředně souvisí. Jedná se o daňové ráje a jednotnou sazbu daně. V souvislosti s výše uvedenou hospodářskou krizí se zmíním také o tom, jak se vláda v této tíživé situaci snažila podnikatelům pomoci.

V závěrečné části nazvané analýza podnikajících fyzických osob se budu věnovat praktické části, kde na několika příkladech přiblížím daň z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Budu porovnávat různé formy zdaňování a snažit se najít pro poplatníka tu nejvhodnější. Rovněž se zmíním o plánovaných změnách pro rok 2010 v dané oblasti a zaměřím se na osobní pohled na možné změny v oblasti daně z příjmů a na jejich dopad na osobu poplatníka a státní rozpočet.

Jako cíl své diplomové práce jsem si zvolila rozbor problematiky daně z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, a to z teoretického i praktického pohledu. V rámci tohoto cíle uvedu aktuální změny, které nastaly k 1.1.2010 a připravím návrh změn v oblasti daně z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti.

2 Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti

2.1 Podnikání

Podnikáním se rozumí soustavná činnost provozovaná samostatně občanem nad 18 let, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku.

Podle obchodního zákoníku (§ 2 odst. 2) je **podnikatelem**:

- osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- živnostník vlastníci živnostenský list,
- osoba podnikající podle zvláštních předpisů (např. daňový poradce),
- osoba provozující zemědělskou výrobu a zapsaná do evidence podle zvláštního předpisu.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, upravuje, kdo je osobou samostatně výdělečně činnou. Samostatnou výdělečnou činnost může provozovat jako hlavní či vedlejší.

OSVČ aneb osoba samostatně výdělečně činná je pro úřady, zdravotní pojišťovnu a správu sociálního zabezpečení osoba,

- která vykonává samostatnou výdělečnou činnost,
- spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti,
- ukončila povinnou školní docházku a dosáhla věku alespoň 15 let.

Pokud se podnikatel rozhodne podnikat, nesmí zapomenout na podstatné záležitosti jako například:

- zjistit, zda potřebuje k podnikání živnostenskou či jiné oprávnění,
- ohlásit živnost na živnostenském úřadě a zaregistrovat se k daním a pojištění,
- zjistit, jaké pojištění a v jaké výši musí platit,
- uschovat si veškeré doklady, z nichž následně vytvoří daňovou evidenci nebo evidenci příjmů, případně další evidence,
- podat daňová přiznání a přehledy pojištění.

Chce-li si osoba vydělávat samostatně, musí si zjistit, zda potřebuje:

- živnostenský list,
- jiné oprávnění (př. daňoví poradci, tlumočníci)
- nebo nepotřebuje nic (př. autoři, spisovatelé, herci, hudebníci)

V každém případě se tato osoba musí dostavit na živnostenský úřad, kde vyplní *Jednotný registrační formulář*. Tím provede všechna potřebná ohlášení a registrace najednou - na pojišťovny, finanční i živnostenský úřad. Není již nutné předkládat např. výpis z rejstříku trestů jako tomu bylo dříve, vše za něj vyřídí živnostenský úřad. Po skončení roku musí podnikatel podat na finanční úřad daňové přiznání a zaplatit daň z příjmu.

Jestliže má podnikání jako

- *hlavní činnost*, musí platit měsíčně zálohy na zdravotní pojištění i sociální pojištění,
- *vedlejší činnost*, zdravotní i sociální pojištění doplatí až po skončení roku po podání daňového přiznání.

2.2 Poplatníci

Zákon o daních z příjmů rozděluje **poplatníky** daně z příjmů fyzických osob na dvě skupiny.

- Fyzické osoby (dále jen FO), které mají na území ČR bydliště nebo se zde obvykle zdržují. Tito poplatníci se nazývají **daňoví rezidenti** (*daňoví tuzemci*) a mají neomezenou daňovou povinnost. Tzn. že zdaňují jak příjmy plynoucí jim ze zdrojů na území ČR, tak i ze zahraničí. Bydlištěm se rozumí místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl trvale se v tomto bytě zdržovat. Může se jednat o byt vlastní či pronajatý. Poplatníci, kteří se na území ČR obvykle zdržují, jsou ti, kteří zde pobývají alespoň 183 dní v příslušném kalendářním roce. Nemusí se však jednat o pobyt souvislý.
- Fyzické osoby, které nemají na území ČR bydliště, obvykle se zde nezdržují, zdržují se zde méně než 183 dní v roce nebo se zde zdržují pouze z důvodu studia či léčení (a to i více než 183 dní v kalendářním roce). Tito poplatníci se nazývají **daňoví nerezidenti** (*daňoví cizozemci, nonrezidenti*) a mají omezenou daňovou povinnost. Tzn. že zdaňují pouze ty příjmy, které jim plynou ze zdrojů na území ČR, nikoli ze zahraničí.

2.3 Předmět daně

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou jednotlivé druhy příjmů, které jsou rozděleny do pěti skupin. Nesprávné zařazení příjmů do jednotlivých skupin může vést k chybám ve stanovení základu daně.

Předmětem daně z příjmů dle § 7 jsou příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti.

Za příjmy z podnikání se považují příjmy:

- *ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství* - za zemědělskou výrobu se považuje činnost provozovaná zemědělským podnikatelem, resp. samostatně hospodařícím rolníkem podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Dle pokynu D-267 je zemědělským podnikatelem fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní zodpovědnost, za účelem dosažení zisku, za podmínek stanovených zákonem o zemědělství. Taková osoba je povinna se zaregistrovat u místně příslušného obecního úřadu s rozšířenou působností. Zemědělskou výrobou včetně hospodaření na vodních plochách se rozumí např. rostlinná výroba včetně chmelařství, ovocnářství, vinohradnictví a pěstování zeleniny, živočišná výroba zahrnující chov hospodářských a jiných zvířat nebo živočichů za účelem získávání a výroby živočišných produktů, chov hospodářských zvířat k tahu a chov sportovních a dostihových koní, produkce chovných plemenných zvířat, výroba osiv a sadby, úprava, zpracování a prodej vlastní produkce zemědělské výroby, chov ryb, hospodaření v lese nebo hospodaření s vodou pro zemědělské a lesnické účely.
- *ze živnosti* - jedná se o příjmy, které plynou z činností vykonávaných na základě živnostenského oprávnění. Provozování těchto činností se řídí zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.
- *z jiného podnikání podle zvláštních předpisů* - patří sem např. příjmy z činnosti advokátů, daňových poradců, auditorů, lékařů, pojišťovacích agentů, komerčních právníků, notářů apod. Například podle zákona č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců mohou daňoví poradci vykonávat daňové poradenství na základě složení kvalifikační zkoušky, a to ode dne zápisu do seznamu daňových poradců.

- *podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku* – veřejná obchodní společnost je považována za obchodní osobní společnost, kdy všichni společníci ručí neomezeně za závazky společnosti, proto na v.o.s. z hlediska zdanění nepohlížíme jako na subjekt, který podléhá dani, ale podíly na zisku společnosti zdaňují jednotliví společníci. Obdobně se postupuje u komplementářů komanditní společnosti.

Za příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud nepatří do příjmů uvedených v § 6 zákona o daních z příjmů, se považují příjmy:

- *z užití autorských a jiných podobných práv* – jedná se o příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání a rozšiřování děl vlastním nákladem. Jedná se o příjmy herců, zpěváků, hudebníků, tanečníků, autorů počítačových programů, vynálezců a zlepšovatelů apod. Zde je nutno rozlišit, zda uvedené příjmy neplynou poplatníkovi ze závislé činnosti a zda se tedy nejedná o dílčí základ daně dle § 6 zákona o daních z příjmů. Autorská práva k dílům vznikají podle zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon) okamžikem, kdy je dílo vytvořeno ve vnímatelné podobě – např. slovem, písmem, náčrtem apod. Za užití daného díla náleží autorovi autorská odměna, která je předmětem zdanění. Užitím díla se rozumí jeho další šíření, zprostředkování jeho vnímání dalším osobám (vysílání rozhlasem, vystavení výtvarného díla, rozmnožování, provedení divadelního představení apod.). Příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví představují např. příjmy z využívání vynálezu, průmyslového vzoru nebo patentu.
- *z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů*. K výkonu takového povolání není třeba povolení, či potvrzení jako je např. živnostenský list nebo zápis do seznamu daňových poradců. Jedná se např. o příjmy sportovců, umělců, architektů, likvidátorů, lidových léčitelů apod.
- *znalců, tlumočnicků, zprostředkovatelů kolektivních sporů, zprostředkovatelů kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, rozhodců* – jedná se o příjmy z činnosti vykonávané podle zvláštních právních předpisů. Patří sem příjmy znalců a tlumočnicků za činnost podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících např. příjmy znalců za odhady cen a technického stavu motorových vozidel, odhady cen nemovitostí apod. Patří sem také příjmy zprostředkovatelů kolektivních sporů a

rozhodců za činnost podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčích řízeních nebo zákona č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání a zprostředkovatelů kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona.

- *příjmy z činnosti insolventního správce, včetně příjmů z činnosti předběžného insolventního správce, zástupce insolventního správce, odděleného insolventního správce a zvláštního insolventního správce, a to podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání.*

Příjmem se zde rozumí příjem peněžní i nepeněžní včetně příjmu dosaženého směnou. Nepeněžní příjem se oceňuje podle zvláštního právního předpisu, pokud zákon o daní z příjmů nestanoví jinak. Zvláštním předpisem je zákon č.151/1997 Sb., o oceňování majetku a prováděcí vyhláška MF č.3/2008 Sb. Příjmy získané směnou se posuzují pro účely zákona obdobně jako příjmy získané prodejem.

2.4 Stanovení dílčího základu daně

Základem daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi v příslušném kalendářním roce, přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení (daňovým výdajem však není pojistné na sociální pojištění a na zdravotní pojištění).

Příjmy z § 7 tvoří tzv. **dílčí základ daně**. Pokud výdaje přesáhnou příjmy z podnikání a JSVČ, je rozdíl *ztrátou*. O tuto ztrátu lze poté snížit základ daně v následujících 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje.

Příjmy, které nejsou předmětem daně, se do základu daně nezahrnují a ani se neuvádějí do daňového přiznání.

Do základu daně se dále nezahrnují příjmy osvobozené od daně a příjmy, z nich je daň vybírána zvláštní sazbou daně.

Pro zjištění základu daně se vychází:

- *z výsledku hospodaření (zisk nebo ztráta) u poplatníků vedoucích účetnictví, a to vždy bez vlivu Mezinárodních účetních standardů.*
- *z rozdílu mezi příjmy a výdaji u poplatníků, kteří nevedou účetnictví (vedou daňovou evidenci nebo uplatňují výdaje procentem z příjmů).*

Dílním základem daně *společníka veřejné obchodní společnosti* je část základu daně veřejné obchodní společnosti. Tato část základu daně se stanoví ve stejném poměru, jako je rozdělován zisk podle společenské smlouvy, jinak rovným dílem. Vykáže-li veřejná obchodní společnost ztrátu, rozděluje se na společníka část této ztráty stejně jako základ daně.

U poplatníka, který je *komplementářem komanditní společnosti*, je součástí základu daně část základu daně nebo daňové ztráty komanditní společnosti určená ve stejném poměru, jakým je rozdělován zisk nebo ztráta komanditní společnosti na tohoto komplementáře podle zvláštního právního předpisu.

2.5 Příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu a televize

Příjmy autorů za příspěvky do novin a časopisů, rozhlasu nebo televize plynoucí ze zdrojů na území České republiky jsou *samostatným základem daně* pro zdanění zvláštní sazbou daně podle § 36 zákona, ve výši **15 %**. Daň srazí plátce a odvede příslušnému správci daně. Úhrn těchto příjmů od téhož plátce nesmí v kalendářním měsíci přesáhnout **7000 Kč**. Příspěvkem se rozumějí příspěvky autorů a umělecké výkony využité k tvorbě těchto příspěvků. Tvorba příspěvků může být zprostředkována i pověřenou produkční firmou. Pokud je příjem vyšší než 7000 Kč, uvede ho poplatník do DP jako příjem z § 7. V tomto případě může uplatnit i tzv. *paušální výdaje ve výši 40 % z dosažených příjmů*.

2.6 Alternativy uplatnění výdajů

V současné době se podnikajícím, resp. samostatně výdělečně činným fyzickým osobám nabízí tři *alternativy uplatnění výdajů (nákladů)* a podle toho vedou:

- účetnictví,
- daňovou evidenci podle § 7b ZDP,
- pouze evidenci příjmů a výdaje uplatňují ve výši stanoveného procenta z příjmů (§ 7 odst. 9 ZDP) – tzv. paušální výdaje.

2.6.1 Vedení účetnictví

Povinnost vést účetnictví se vztahuje na následující FO, které jsou účetní jednotkou:

- *podnikatele zapsané v obchodním rejstříku* (není podstatné, zda k zápisu došlo ze zákona či dobrovolně). Vést účetnictví je třeba již ode dne zápisu do obchodního rejstříku, tj. třeba i v průběhu roku, až do dne výmazu z obchodního rejstříku.
- *podnikatele, kteří nejsou zapsáni v obchodním rejstříku a jejichž obrat* podle zákona o DPH, včetně plnění osvobozených od této daně (nejsou součástí obratu), v rámci jejich podnikatelské činnosti *přesáhl* za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 milionů Kč. Povinnost vést účetnictví nastává od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou, až do posledního dne účetního období, ve kterém přestaly být účetní jednotkou.
- *podnikatele, kteří jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity* podle zvláštního právního předpisu (občanský zákoník), pokud alespoň jeden z nich je účetní jednotkou. Povinnost vést účetnictví v tomto případě nastává od prvního dne účetního období následujícího po období, ve kterém se podnikatel stal účastníkem sdružení anebo někdo z účastníků začal účtovat (stal se účetní jednotkou).
- *fyzické osoby, kterým povinnost vést účetnictví ukládá zvláštní právní předpis*. Účtovat je nutno již ode dne zahájení činnosti,
- *ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého dobrovolného rozhodnutí*. Povinnost vést účetnictví nastává od 1.1. následujícího roku, popř. již od zahájení podnikání. Na tyto osoby se rovněž vztahuje zákon o dani z příjmů.

Účetní jednotky účtují o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.

S výjimkou ukončení činnosti lze ukončit vedení účetnictví nejdříve po uplynutí pěti po sobě jdoucích účetních období.

Transformace VH na základ daně

Ve vztahu k účetnictví je základ daně pro poplatníky stanoven jako rozdíl, o který příjmy s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, a příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje. Při stanovení základu daně poplatníka je třeba respektovat věcnou a časovou souvislost příjmů a výdajů. Základ daně je nutno upravit podle ustanovení uvedených v zákoně o daních z příjmů (§ 23). Úpravy stanovené zákonem o daních z příjmů mají

rozhodující vliv na základ daně. Při stanovení základu daně se nepřihlíží k zápisům v knihách podrozvahových účtů, není-li v zákoně stanoveno jinak.

Výsledek hospodaření se zvyšuje o:

- částky neoprávněně zkracující příjmy (jde například o nízké nájemné pronajímatele osobě blízké v rozporu s cenou obvyklou),
- částky, které nelze zahrnout do výdajů, tzv. výdaje nedaňové (dle § 25 ZDP, např. účetní opravné položky, účetní odpisy dlouhodobého majetku),
- částky, o které byl snížen výsledek hospodaření z titulu nesprávně zvýšených příjmů a částek daňových výdajů zahrnutých do nedaňových výdajů za předchozí zdaňovací období (jedná se o opravy nesprávností),
- částky pojistného, které je povinen platit zaměstnanec, a byly zaměstnavatelem v daném zdaňovacím období sraženy, avšak neodvedeny do konce měsíce následujícího po uplynutí zdaňovacího období (do konce ledna),
- přijaté úhrady smluvních pokut, úroků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů u věřitele, který vede účetnictví, pokud byly položkou snižující VH v předchozích zdaňovacích obdobích,
- ad.

Výsledek hospodaření se snižuje o:

- rozdíl, o který smluvní pokuty a úroky z prodlení, poplatky z prodlení, penále a jiné sankce ze závazkových vztahů zúčtované ve prospěch výnosů u poplatníka, který vede účetnictví, převyšují přijaté částky v tomto zdaňovacím období (do tohoto rozdílu nelze zahrnout částky pohledávek z těchto sankcí, které zanikly v průběhu nebo k poslednímu dni zdaňovacího období),
- částky pojistného, o které byl zvýšen výsledek hospodaření u poplatníka, který vede účetnictví, dojde-li k jejich odvedení,
- částky dalších výdajů, které lze uplatnit jako výdaje na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, jen pokud byly zaplacený, dojde-li k jejich zaplacení v jiném zdaňovacím období, než ve kterém tyto náklady ovlivnily výsledek hospodaření,
- částky zaúčtované podle zvláštního právního předpisu ve prospěch výnosů nebo nákladů v účetnictví společníka při nabytí akcií nebo obchodního podílu v rámci

přeměny podle obchodního zákoníku, pokud v této souvislosti nedojde ke zvýšení nabývací ceny,

- ad.

Výsledek hospodaření lze snížit o:

- částky, o které byly nesprávně zvýšeny příjmy (např. zaúčtování záloh do výnosů),
- částky nezahrnuté do výdajů, které lze podle tohoto zákona do výdajů zahrnout (částky, které poplatník zapomněl zahrnout do výdajů),
- částky související s rozpouštěním rezerv a opravných položek, jejichž tvorba nebyla pro daňové účely výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů, pokud jsou podle zákona o účetnictví zaúčtovány ve prospěch nákladů nebo výnosů,
- oceňovací rozdíl vzniklý jinak než koupí majetku, není-li v zákoně dále stanoveno jinak,
- částky ve výši záporného rozdílu mezi oceněním podniku nebo části podniku tvořící samostatnou organizační složku při nabytí vkladem nebo přeměnou a souhrnem jeho individuálně přeceněných složek majetku sníženým o převzaté závazky (goodwill), pokud jsou podle zákona o účetnictví zaúčtovány ve prospěch výnosů,
- hodnotu závazku nebo část závazku zaniklého splněním, započtením nebo splnutím, o kterou byl zvýšen výsledek hospodaření, obdobně postupují poplatníci s příjmy podle § 7 nebo § 9, kteří nevedou účetnictví.

VH před zdaněním zjištěný z účetnictví (výnosy – náklady)

+ částky, o něž je VH zvyšován (§ 23/3a)

- částky, o něž se VH snižuje (§ 23/3b)

- částky, o něž lze VH snížit (§ 23/3c)

→ *upravený ZD*

- položky odčitatelné od základu daně (§ 34)

- nezdanitelné částky základu daně (§ 15)

→ *ZD snížený (zaokrouhlený na celé stokoruny dolů) → daň 15 %*

- slevy (§ 35, § 35ba)

- daňové zvýhodnění na vyživované dítě (§ 35c)

→ *výsledná daňová povinnost poplatníka*

2.6.2 Daňová evidence

Daňová evidence si klade za cíl poskytnout údaje potřebné ke zjištění základu daně. Je určena pro subjekty, které nejsou účetními jednotkami. Daňová evidence nahradila původní jednoduché účetnictví. Legislativně je DE upravena zákonem o daních z příjmů.

Podle toho, jaký druh příjmů poplatníci získávají a jaké výdaje k těmto příjmům uplatňují, musí povinně vést následující dokumentaci:

- záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo JSVČ – podnikatelé uplatňující výdaje v paušální výši, stanovené procentem z příjmů,
- daňovou evidenci dle § 7b zákona o daních z příjmů – FO mající příjmy z podnikání a JSVČ a uplatňující výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.

Daňová evidence je oproti podvojnému účetnictví méně administrativně náročná, má jednodušší metody, klade nižší nároky na technické vybavení. Dle zásady jednoduchosti zachycuje pouze peněžní toky, které bezprostředně souvisejí s podnikáním a stav majetku a závazků na konci zdaňovacího období podnikatele. Vymezuje složky majetku, které podléhají evidenci a určuje metody oceňování majetku a dluhů.

Daňová evidence slouží primárně ke zjištění základu daně z příjmů. Pokud je však vedena průběžně, slouží také pro ekonomické rozhodování, pro řízení firmy, neboť poskytuje přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele.

Daňová evidence obsahuje údaje o:

- příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně,
- majetku a závazcích.

Podnikatel s příjmy z podnikatelské nebo JSVČ může do daňové evidence zaznamenat pouze výdaje spojené s majetkem zahrnutým do obchodního majetku (souhrn majetkových hodnot ve vlastnictví podnikatele). Dnem vyřazení majetku z obchodního majetku podnikatele se rozumí den, který je zapsán v daňové evidenci. Vyřazením majetku nevzniká podnikateli žádný zdanitelný příjem, ten by nastal až při následném prodeji. Výdaje podle § 24 lze do DE zapsat pouze v prokázané výši.

Forma DE není zákonem stanovena, odvíjí se od jednotlivých složek obchodního majetku. Nejsou předepsány žádné knihy o majetku a závazcích, ani karty o majetku. Je stanoven pouze obsah DE. Z toho vyplývá, že FO si sama stanoví formu a způsob vedení DE tak, aby zajistila její stanovený obsah. Evidence v deníku příjmů a výdajů je vhodná zejména pro peněžní prostředky. Pro ostatní složky majetku a závazků pak evidenční karty, vedené nejčastěji v elektronické podobě (karty DM, zásob, pohledávek a závazků, úvěrů a půjček a ostatní evidence jako např. mzdová evidence, kniha jízd, pokladní kniha apod.). FO nemusí údaje o příjmech a výdajích uskutečňovat zásadně v časovém sledu jak tomu bylo dříve v jednoduchém účetnictví.

Daňová evidence se vztahuje na fyzické osoby s příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, které nevedou účetnictví a daňové výdaje uplatňují ve skutečné výši. Daňová evidence příjmů a výdajů je pojata značně volně a zahrnuje jak peněžní operace, tak nepeněžní operace typu vzájemného zápočtu pohledávek, směny zboží, naturálních plnění apod. Poplatník, který vede daňovou evidenci, není účetní jednotkou, nevztahuje se na něj zákon o účetnictví, a proto není povinen evidovat příjmy a výdaje na podkladě účetních dokladů ve smyslu § 11 zákona o účetnictví.

Zákon stanoví pouze obsah daňové evidence, nikoli způsob či formu jejího vedení. Pro obsahové vymezení jednotlivých složek majetku v DE se použijí i nadále účetní předpisy. Záleží zcela na poplatníkovi jaký způsob vedení DE si zvolí. Například může použít počítačový software, který používal při vedení jednoduchého účetnictví.

Pro obsahové vymezení složek majetku se použijí účetní předpisy, pokud ZDP nestanoví jinak (např. u hmotného majetku). I v daňové evidenci se budou evidovat peněžní prostředky, ceniny, zásoby, pohledávky, podíly, cenné papíry, hmotný majetek a nehmotný majetek. Podstatné je, že vše, co se objeví v daňové evidenci, je součástí tzv. obchodního majetku dané fyzické osoby.

Na poplatníka, který vede daňovou evidenci, se vztahuje povinnost **inventarizace** majetku a závazků, tzn. zjištění jejich skutečného stavu a vypořádání případných rozdílů. Konkrétně je povinností k poslednímu dni zdaňovacího období zjistit skutečný stav:

- zásob,
- hmotného majetku,

- pohledávek a
- závazků,

a to jednou v roce k poslednímu dni zdaňovacího období, tj. k 31.12. nebo k datu ukončení nebo přerušení činnosti. O inventarizaci se provede zápis a o případné rozdíly se upraví základ daně.

Daňovou evidenci je povinnost uschovat za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně (minimálně tři roky po skončení roku, kdy mělo být podáno daňové přiznání). Pokud správce daně učinil příslušný kvalifikovaný úkon vůči dotčenému roku, pak se lhůta prodlužuje, nejvýše ovšem na deset let.

Poplatníci vedoucí daňovou evidenci nemají nárok na uplatnění hospodářského roku a jejich evidence tak bude vždy probíhat od 1.1. do 31.12. každého kalendářního roku. Výjimkou budou roky, v nichž poplatník bude činnost zahajovat, ukončovat nebo přerušovat během roku, kdy přirozeně povede daňovou evidenci za období kratší jednoho roku.

2.6.3 Výdaje stanovené procentem z příjmů

Výdaje je možno uplatnit buď v prokázané výši (skutečně vynaložené) nebo tzv. paušálními výdaji. **Paušální výdaje** zahrnují veškeré výdaje vynaložené v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností. Pokud je to pro poplatníka s příjmy podle § 7 zákona výhodnější, může uplatnit výdaje paušálem. Pro rok 2008 činily:

- **80 %** z příjmů ze zemědělské činnosti, lesního a vodního hospodářství,
- **60 %** z příjmů ze živností řemeslných,
- **50 %** z příjmů z ostatních živností,
- **40 %** z příjmů ve všech ostatních případech.

Ve výdajích jsou zahrnuty veškeré výdaje poplatníka vynaložené v souvislosti dosahováním příjmů z podnikání a JSVČ (např. i odpisy majetku).

Poplatník uplatňující výdaje paušálem je povinen vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo JSVČ.

Seznam živností řemeslných je uveden v příloze číslo 1 k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatními případy jsou myšleny například příjmy z jiného podnikání podle zvláštního právního předpisu (auditoři, advokáti, notáři), příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv (herci, hudebníci, autoři), příjmy z výkonu nezávislého povolání (architekti, likvidátoři), příjmy znalce, tlumočníka a příjmy z činností, které nejsou živností ani podnikáním.

Způsob uplatnění výdajů paušální částkou nelze zpětně měnit. Pokud podnikatel uplatní za zdaňovací období výdaje paušálem, není možné, aby v dodatečném DP uplatnil výdaje ve skutečné vynaložené výši. Opačný postup však zakázán není.

Od roku 2008 se do daňových výdajů nezahrnuje pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění placené poplatníkem.

U poplatníka, který uplatňuje daňové výdaje procentem z dosažených příjmů (paušální výdaje) dle § 7 odst.7 ZDP, neexistuje obchodní majetek. Majetek lze do obchodního majetku zahrnout pouze v případě vedení daňové evidence nebo účetnictví. Datum přechodu na uplatňování výdajů procentem příjmů, je zároveň i datem vyřazení majetku z obchodního majetku.

Uplatnění paušálních výdajů nelze použít v případech kdy:

- FO je účastníkem sdružení osob bez právní subjektivity a účastníci si nerozdělují příjmy a výdaje rovným dílem,
- FO má příjmy ze spoluvlastnictví k věci nebo ze společných práv, kdy si spoluvlastníci nerozdělují příjmy a výdaje podle spoluvlastnických podílů.

V obou uvedených případech si mohou uplatnit výdaje na ně připadající pouze v prokázané výši.

2.6.4 Novela zákona a paušální výdaje

Z příjmů roku 2009 si může řada řemeslníků, volných profesí a další živnostníků odečíst podstatně vyšší procentní paušální výdaje a ušetřit tak na daních. Umožňuje to novela zákona o dani z příjmů, kterou v druhé polovině roku 2009 podepsal prezident.

Tabulka 2.1: **Paušální výdaje OSVČ**

OSVČ	2008	2009
<i>u příjmů osob podnikajících v zemědělství, lesnictví a vodním hospodářství</i>	80 %	80 %
<i>u příjmů z řemeslné živnosti</i>	60 %	80 %
<i>u příjmů ostatních živností</i>	50 %	60 %
<i>u příjmů ze samostatné výdělečné činnosti (např. autorské honoráře)</i>	40 %	60 %

Z tabulky je patrné, že si touto novelou nejvýše daň sníží všechny řemeslné živnosti. Daňově si polepší i volné profese jako jsou spisovatelé nebo umělci na volné noze. U ostatních živností vzrostly paušály z 50 % na 60 % z příjmu.

Například svobodný bezdětný řemeslník s ročním příjmem půl milionu korun dosáhne při uplatnění nového 80 % paušálního výdaje oproti loňsku o 20 % nižší daňový základ. Jeho zálohy na sociální, nemocenské a zdravotní pojištění sice nejsou stejně jako vloni považovány za daňově uznatelný výdaj, přesto si ale daňovou povinnost sníží o několik tisíc korun.

Výdaje stanovené procentem z příjmů jsou nejjednodušší a často nejvýhodnější způsob, kterým mohou OSVČ uplatňovat své výdaje v daňovém přiznání. V ČR je využívá zhruba pětina živnostníků, kteří tak nemusejí vést složité účetnictví a postačí jim evidovat pouze své příjmy a pohledávky. Jejich výhodou je, že jejich uplatněním může podnikatel ušetřit na daních. Nejsou naopak vhodné pro podnikatele, kteří v daném roce dosahují vyšší výdaje než je povolený procentní limit.

Živnostníci, drobní podnikatelé a lidé na volné noze, kterým se nové výdajové limity vyplatí, mohou nové paušální výdaje využít již v daňovém přiznání za rok 2009.

2.7 Daň stanovená paušální částkou

Počínaje zdaňovacím obdobím 2001 nabízí zákon poplatníkům (fyzickým osobám) možnost stanovení výše daně na základě dohody mezi poplatníkem a správcem daně, a to při splnění zákonem daných podmínek.

Daň stanovená **paušální částkou** činí nejméně 600 Kč za příslušné zdaňovací období.

Poplatníkovi, kterému kromě příjmů osvobozených a příjmů zdanitelných zvláštní sazbou daně plynou příjmy podle § 7 odstavce a) až c) včetně úroků z vkladů na běžném účtu určenému k podnikání poplatníka, pokud provozuje podnikatelskou činnost bez zaměstnanců nebo spolupracujících osob (s výjimkou spolupracující manželky), u něhož roční výše těchto příjmů v bezprostředně předcházejících 3 zdaňovacích obdobích nepřesáhla 5 mil. Kč (tj. příjmů v hrubé výši, nikoli příjmů snížených o výdaje), není účastníkem sdružení, které není právnickou osobou (účastníkem sdružení bez právní subjektivity), může správce daně stanovit na žádost poplatníka podanou nejpozději do 31. ledna běžného ZO daň paušální částkou. V žádosti poplatník uvede předpokládané příjmy a výdaje k těmto příjmům a další skutečnosti rozhodné pro stanovení daně. Správce daně pak stanoví daň paušální částkou do 15. května.

Provozuje-li poplatník činnost za spolupráce druhého z manželů, může o stanovení daně paušální částkou požádat i spolupracující manžel.

Dosáhne-li poplatník v průběhu zdaňovacího období i jiných příjmů (z prodeje věci nebo práva, z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků apod.) a to v úhrnné výši přesahující 6000 Kč za zdaňovací období, než při stanovení daně paušální částkou předpokládal, je povinen po skončení ZO podat řádné DP. Zaplacenou daň paušální částkou poplatník započte na výslednou daňovou povinnost. Podáním tohoto DP se rozhodnutí o stanovení paušální částkou ruší.

Daň stanovená paušální částkou je splatná nejpozději do 15. prosince běžného zdaňovacího období.

2.8 Spolupracující osoby

V úvahu přichází spolupráce manželů a spolupráce s ostatními osobami žijícími s poplatníkem v domácnosti.

Spolupráce manželů byla do zavedení společného zdanění manželů pravděpodobně nejrozšířenější formou rozdělení příjmů a výdajů mezi manželi v rámci podnikání.

Příjmy dosažené při podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, s výjimkou příjmů společníků veřejných obchodních společností a komplementářů komanditních společností, provozované za spolupráce druhého z manželů a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení s rozdělují tak, aby podíl připadající na *spolupracujícího*

manžela (manželu) nečinil více než 50 %, přitom částka, o kterou příjmy přesahují výdaje, smí činit nejvýše 540000 Kč při spolupráci po celé zdaňovací období nebo 45000 Kč za každý i započatý měsíc spolupráce.

Při rozdělování příjmů a výdajů na spolupracující osobu není třeba, aby si manželé mezi sebou sepsovali smlouvu.

V ostatních případech *spolupráce manžela a ostatních osob žijících v domácnosti s poplatníkem*, popřípadě za spolupráce jen ostatních osob žijících v domácnosti s poplatníkem (např. manželka a syn nebo jen syn poplatníka), se příjmy dosažené při podnikání rozdělují na spolupracující osoby tak, aby jejich podíl na společných příjmech a výdajích činil v úhrnu nejvýše 30 %, přitom částka připadající v úhrnu na spolupracující osoby smí činit nejvýše 180000 Kč při spolupráci po celé zdaňovací období nebo 15000 Kč za každý i započatý měsíc spolupráce. U těchto osob musí být výše podílu na společných příjmech a výdajích stejná. Příjmy a výdaje nelze rozdělovat na děti až do ukončení jejich povinné školní docházky a na děti v kalendářních měsících, ve kterých je na ně uplatňováno daňové zvýhodnění nebo na manželku, je-li na ni uplatňována sleva na dani.

V případě rozdělování příjmů a výdajů na spolupracující osobu nesmíme zapomenout na to, že spolupracující osoba má oznamovací povinnost dle zákona o správě daní a poplatků (§ 33). Poplatník je povinen oznámit tuto skutečnost do 30 dnů správci daně.

Příjmy a výdaje je možné rozdělit i v případě, kdy výdaje převyšují příjmy a hospodaření poplatníka skončí *ztrátou*. Na spolupracující osobu lze tedy rozdělit i poměrnou část ztráty. Spolupracující osoba poté může uplatnit odpočet ztráty po dobu pěti zdaňovacích období následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje.

Výše uvedené příjmy lze rozdělit na spolupracující osoby i v případě, že spolupracující osoba má kromě těchto příjmů a další příjmy z podnikatelské nebo JSVČ podléhající dani z příjmů. Není nutné, aby tito poplatníci uplatňovali výdaje shodným způsobem, tj. buď skutečně vynaložené nebo paušální částkou z dosažených příjmů.

2.9 Stanovení základu daně poplatníka

Základ daně fyzických osob se stanoví tak, že se nejdříve zjistí dílčí základy daně podle jednotlivých druhů příjmů (§ 6 až § 10 ZDP) a poté se od základu daně odečítají

nezdanitelné části a odčitatelné položky. Poplatníkovi, kterému plynou ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více druhů příjmů uvedených v § 6 až § 10, je základem daně součet dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů.

Pouze u příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7) a příjmů z pronájmu (§ 9) může vzniknout daňová ztráta, kterou lze uplatnit v následujících 5 letech formou snížení základu daně poplatníka. U DZD z § 7 až § 10 se může ztráta zkompenzovat se ziskem, nikdy se však nemůže zkompenzovat s příjmem ze závislé činnosti (§ 6).

Metodika stanovení základu daně fyzické osoby

$DZD (§ 6) = HM \text{ navýšená o } SP \text{ a } ZP \text{ placené zaměstnavatelem } 34 \% (DZD > 0)$

$DZD (§ 7) = P - V (\text{zisk nebo ztráta})$

$DZD (§ 8) = \text{hrubé } P (DZD \text{ je } \geq 0)$

$DZD (§ 9) = P - V (\text{zisk nebo ztráta})$

$DZD (§ 10) = P - V (DZD \text{ je } \geq 0)$

$ZD = DZD (§ 6) + DZD (§ 7) + DZD (§ 8) + DZD (§ 9) + DZD (§ 10)$

- nezdanitelné části (§ 15)

- odčitatelné položky (§ 34)

→ ZD snížený (zaokrouhlený na celé stokoruny dolů) → daň 15 %

- slevy (§ 35, § 35ba)

- daňové zvýhodnění na vyživované dítě (§ 35c)

→ výsledná daňová povinnost poplatníka

Základ daně může tedy být větší nebo roven nule. V daňovém přiznání poplatníka se základ daně zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru.

Může nastat i situace, že se v DP objeví ZD i ztráta. Jedná se o případ, kdy ZD z § 7 až § 10 je ztráta, a poplatník má zároveň příjmy z § 6. ZD poplatníka se stanoví dle § 6 a ztrátu si může uplatnit v následujících 5 letech.

2.10 Příjmy od daně osvobozené

Obchodní majetek – jedná-li se o příjmy z prodeje majetku, který byl zařazen v obchodním majetku podnikatele, jsou tyto příjmy za splnění zákonem daných podmínek

osvobozeny. Obchodním majetkem se pro účely daně z příjmů fyzických osob rozumí souhrn majetkových hodnot, které jsou ve vlastnictví poplatníka a o kterých bylo nebo je účtováno anebo jsou nebo byly uvedeny v daňové evidenci. Tento majetek se vztahuje k příjmům dle § 7. Dnem vyřazení majetku se rozumí den, kdy o něm poplatník naposledy účtoval nebo jej uváděl v daňové evidenci.

Zahrnutí nemovitosti do obchodního majetku se rozumí zahrnutí celé nemovitosti, u podílového spoluvlastnictví pak zahrnutí celého podílu. Nebere se přitom ohled na to, zda je nemovitost používaná pro podnikání a jinou samostatně výdělečně činnost zčásti nebo celá.

- **Osvobození příjmů z prodeje nemovitosti** – osvobození se nevztahuje na příjmy z prodeje nemovitosti, pokud je nebo byla zahrnuta do obchodního majetku pro výkon podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti, a to do 2 let od jeho vyřazení z obchodního majetku.
- **Příjmy z prodeje movitých věcí** – osvobození se nevztahuje na příjmy z prodeje movitých věcí, pokud jsou nebo byly zahrnuty do obchodního majetku pro výkon podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti, a to do 5 let od jeho vyřazení z obchodního majetku.
- **Osvobození přijatých náhrad** – od daňové povinnosti nejsou osvobozeny platby přijaté jako náhrada za škody způsobené na majetku, který byl zahrnut do obchodního majetku pro výkon podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti v době vzniku škody a plnění z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatně výdělečnou činností poplatníka.
- **Osvobození příjmů z převodu práv a účastí** – od daně jsou osvobozeny příjmy z převodu členských práv družstva, z převodu majetkových podílů v transformovaném družstvu, z převodu účasti na obchodních společnostech nebo z prodeje cenných papírů, přesahuje-li doba mezi nabytím a převodem dobu 5 let.
- **Osvobození dotace z veřejného zdroje** – od daně jsou osvobozeny dotace z veřejného zdroje, tj. dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu obcí, krajů, státních fondů, Národního fondu, regionální rady regionu soudružnosti, podpory z vinařského

fondů, přidělených grantů nebo příspěvků ze státního rozpočtu a nebo dotace, granty a příspěvky z prostředků Evropských společenství na pořízení hmotného majetku, jeho technické zhodnocení nebo odstranění následků živelní pohromy.

- **Příjmy z prodeje cenných papírů** – od daně jsou osvobozeny příjmy z prodeje cenných papírů, přesáhne-li doba mezi nabytím a převodem těchto cenných papírů při jejich prodeji dobu 6 měsíců, a dále příjmy z podílu připadající na podílový list při zrušení podílového fondu, přesáhne-li doba mezi nabytím podílového listu a dnem vyplacení podílu dobu 6 měsíců. Toto osvobození s vztahuje pouze na osoby, jejichž celkový podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech společnosti nepřevyšoval v době 24 měsíců před prodejem cenných papírů 5 %.

2.11 Náklady

Náklady se z pohledu daně z příjmů dělí na daňově uznatelné, které jsou uvedeny v § 24 zákona o daních z příjmů a daňově neuznatelné, které jsou uvedeny v § 25 ZDP. Jejich správné zařazení je důležité při výpočtu základu daně a stanovení daňové povinnosti poplatníka.

2.11.1 Daňově uznatelná náklady

Poplatníci mohou jako daňový výdaj podle § 24 uplatnit výdaje na dosažení (spotřeba materiálu, energie a pohonných hmot, mzdy, nájemné), zajištění (pojištění majetku) a udržení (odpisy majetku, výdaje na opravu a údržbu) zdanitelných příjmů. Poplatníkům majícím příjmy z podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti umožňuje zákon uplatnit daňové výdaje v plném rozsahu.

Výdaje podle § 24 mohou poplatníci zahrnout do daňových výdajů v prokázané výši. Jsou-li některé z nich omezeny zákonem o daních z příjmů, či jiným zákonem, lze je do daňových výdajů zahrnout pouze v zákonem stanovené výši.

U poplatníků, u nichž zdanění podléhají pouze příjmy z podnikatelské nebo jinak vymezené činnosti, se jako daňově uznatelné výdaje uznávají pouze výdaje, které jsou předmětem daně. V daňově uznatelných výdajích nelze uplatnit výdaje, které již byly uplatněny v předchozích zdaňovacích obdobích, a dále daňově neuznatelné výdaje (§ 25 ZDP).

U poplatníka s příjmy podle § 7 lze do daňových výdajů zahrnout výdaje spojené s majetkem zahrnutým v obchodním majetku poplatníka.

Při prokazování daňových výdajů na straně poplatníků, kteří vedou účetnictví, je třeba respektovat ustanovení § 11 zákona o účetnictví, který stanoví náležitosti účetních dokladů.

Účetní doklady jsou průkazné účetní záznamy, které musí obsahovat dané náležitosti (označení účetního dokladu, obsah účetního případu, peněžní částku ad.). Náležitosti dokladů by měli respektovat i poplatníci, kteří sice nejsou účetní jednotkou, ale výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatňují ve skutečně vynaložené výši v rámci daňové evidence.

Za daňově uznatelné náklady lze považovat například: odpisy hmotného majetku; příspěvky právnickým osobám, pokud povinnost členství vyplývá ze zákona; pojistné hrazené poplatníkem a zaměstnavatelem; daň z převodu nemovitosti ad.

2.11.2 Daňově neuznatelné náklady

Za výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména:

- *pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění hrazené poplatníkem majícím příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti a pojistné hrazené osobami samostatně výdělečně činnými, které nejsou nemocensky pojištěny a pojistí se na denní dávku při dočasné pracovní neschopnosti u soukromé pojišťovny. Do daňových výdajů lze od roku 2008 zahrnout pouze pojistné hrazené zaměstnavatelem z titulu zaměstnávání pracovníků, a to pouze v případě, že zaměstnavatel neuplatňuje výdaje paušálem.*
- *výdaje vynaložené na příjmy od daně osvobozené nebo nezahrnované do základu daně,*
- *výdaje nad limity stanovené zákonem o daních z příjmů nebo zvláštními předpisy,*
- *manka a škody přesahující náhrady,*
- *výdaje na reprezentaci, kterými jsou zejména výdaje na pohoštění, občerstvení a dary.*

Za dar se nepovažuje reklamní nebo propagační předmět, který je opatřen obchodní firmou nebo ochrannou známkou poskytovatele tohoto předmětu nebo názvem propagovaného zboží nebo služby, jehož hodnota bez daně z přidané hodnoty nepřesahuje 500 Kč a který není s výjimkou tichého vína předmětem spotřební daně,

- *výdaje na osobní potřebu poplatníka*, včetně výdajů vynaložených na opravu, údržbu nebo technické zhodnocení majetku sloužícího k podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, který poplatník nezařadí do obchodního majetku,
- *finanční výdaje*, kterými se pro účely zákona o daních z příjmů rozumí úroky z úvěrů a půjček a související výdaje, včetně výdajů na zajištění, zpracování úvěrů, poplatků za záruky, pokud je věřitel nebo osoba, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi, a to ve výši finančních výdajů z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček od spojených osob a úvěrů a půjček, které spojené osoby zajišťují, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje trojnásobek výše vlastního kapitálu, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna, nebo dvojnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček.

2.12 Nezdaniitelná část základu daně

Zákon o daních z příjmů obsahuje v § 15 ustanovení, která umožňují snížit základ daně z příjmů a tím i následně daňovou povinnost poplatníka. Nezdaniitelné částky odečítá od základu daně poplatník fyzická osoba v daňovém přiznání.

Základ daně zjištěný jako součet jednotlivých dílčích základů daně za celé zdaňovací období se sníží o tyto částky. Jednotlivé nezdaniitelné částky se pro uplatnění odpočtu od základu daně sčítají, je teda možná i jejich kombinace. Jestliže základ daně je např. nulový nebo činnost poplatníka skončí v příslušném zdaňovacím období ztrátou, není možné uvedené položky od základu daně odečíst ani je převést do následujícího zdaňovacího období. Maximálně může poplatník odečíst nezdaniitelné částky do výše základu daně, nadlimitní nezdaniitelné poplatník již uplatnit nemůže.

Nezdaniitelné části základu daně, které byly konstruovány na principu solidarity a zohledňovaly rodinnou, sociální a zdravotní situaci poplatníka, byly převedeny do systému uplatňování slev na dani, a snižují tedy daňovou povinnost poplatníka (sleva na manželku, na studenta apod.).

Nezdaniitelné části základu daně lze uplatnit z důvodu:

- **poskytnutí darů** – darovací smlouvou dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje obdarovanému, a ten dar nebo slib přijímá. Darovací smlouva musí být písemná. Od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých: obcím, krajům, OSS,

právníkům osobám se sídlem na území ČR, nebo členského státu EU, Norska nebo Islandu, jakož i PO, které jsou pořadateli veřejných sbírek podle zvláštního zákona (zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách) a to na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii, požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, humanitární a charitativní činnost atd. Dále FO s bydlištěm na území ČR provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných nebo ohrožených druhů zvířat. Dále FO, které jsou poživateli plného nebo částečného invalidního důchodu nebo jsou nezletilými dětmi závislými na péči jiné osoby. Obdobně se postupuje u darů na financování odstraňování následků živelní pohromy (zejména záplavy a vichřice), ke které došlo na území ČR nebo členského státu EU, Norska nebo Islandu. Hodnotu darů lze odečíst v tom zdaňovacím období, ve kterém byly prokazatelně vynaloženy. Hodnota darů musí ve zdaňovacím období přesáhnout 2 % základu daně nebo činit *alespoň 1000 Kč*. V úhrnu lze odečíst *maximálně 10 %* ze základu daně. Dar v hodnotě nižší než 1000 Kč lze odečíst od základu daně nižšího než 50000 Kč, výše daru však nesmí být nižší než 2 % ZD. Pro uplatnění daru jako nezdanitelné částky ZD musí být splněny 3 podmínky: účel daru, hodnota daru a maximální výše. Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve (plazmy, krevních destiček, kostní dřeně) bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2000 Kč. Jedná-li se o nepeněžní dar, který byl pořízen pro podnikání (např. zásoby) a výdaje na něj vynaložené byly již uplatněny jako daňové výdaje, je nutno o tuto částku daňové výdaje snížit. Pokud poplatník daruje neodepsaný hmotný majetek, nelze zůstatkovou cenu zahrnout do daňových výdajů. Poplatník musí darování prokázat správci daně a to potvrzením příjemce daru nebo jeho zákonného zástupce anebo pořadatele veřejné sbírky (darovací smlouvou, ústřížkem poštovní poukázky při peněžitém daru). Z dokladu musí být patrné, kdo je příjemcem daru, hodnota daru, účel a datum darování.

- **bytové potřeby** – od základu daně se odečte částka, která se rovná úrokům zaplaceným z úvěru ze stavebního spoření a úrokům z hypotečního úvěru poskytnutého bankou nebo pobočkou zahraniční banky anebo zahraniční bankou, sníženým o státní příspěvek poskytnutý podle zvláštních právních předpisů. Patří zde i úvěr poskytnutý stavební spořitelnou, bankou nebo pobočkou zahraniční banky v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření nebo s hypotečním úvěrem a použitým na financování bytových potřeb (nesmí však souviset s podnikatelskou činností nebo

složit pro účely pronájmu). Úvěrem ze stavebního spoření je úvěr poskytnutý podle zákona č.96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření. Hypoteční úvěr je upraven zákonem č.190/2004 Sb., o dluhopisech. Jedná se úvěr, jehož splacení je zajištěno zástavním právem k nemovitosti (i rozestavěné, tato nemovitost se může nacházet i v zahraničí, ne jen na území ČR). Státní příspěvek poskytnutý podle zvláštních právních předpisů je od daně z příjmů osvobozen. Odpočet na bytovou potřebu lze odečíst pouze od ročního základu daně v daňovém přiznání poplatníka.

Bytovými potřebami se rozumí:

- výstavba bytového domu, rodinného domu, bytu nebo změna stavby (nástavba, přístavba, stavební úprava),
- koupě pozemku na kterém bude postavena stavba do 4 let od uzavření úvěrové smlouvy,
- koupě bytového domu, rodinného domu včetně rozestavěné stavby těchto domů nebo bytu,
- splacení členského vkladu nebo vkladu právnické osobě jejím členem nebo společníkem za účelem získání práva nájmu nebo jiného užívání bytu nebo rodinného domu,
- vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů nebo vypořádání spoludědiců v případě, že předmětem vypořádání je úhrada podílu spojeného se získáním bytu, rodinného domu nebo bytového domu,
- splacení úvěru nebo půjčky použitých poplatníkem na financování bytových potřeb,
- úhrada za převod členských práv a povinností družstva uskutečněná v souvislosti s převodem práva nájmu nebo jiného užívání bytu.

Úhrnná částka úroků, o než se snižuje základ daně ze všech úvěrů u poplatníků v téže domácnosti nesmí překročit 300000 Kč za rok. Při placení úroků jen po část roku pak částku 25000 Kč za každý měsíc placení úroků.

Poplatník předkládá správci daně úvěrovou smlouvu, kterou prokazuje, na jakou bytovou potřebu byl úvěr poskytnut.

- **pojistného na penzijní připojištění se státním příspěvkem** – tuto problematiku upravuje zákon č. 42/1994 Sb. , o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Ten definuje penzijní připojištění jako shromažďování peněžních prostředků od účastníků

penzijního připojištění s státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s nimi a následné vyplacení dávek. Účast na tomto připojištění je dobrovolná a poskytují se z něj tyto dávky: penze, jednorázové vyrovnání a odbytné. Částka, kterou lze ve zdaňovacím období od základu daně odečíst, se rovná úhrnu zaplacených příspěvků sníženému o 6000 Kč. Maximální částka, kterou lze za zdaňovací období odečíst, činí 12000 Kč. Se souhlasem účastníka za něj může platit příspěvek nebo jeho část třetí osoba. Nárok na odečet prokazuje poplatník:

- smlouvou o penzijním připojištění se státním příspěvkem,
  - každoročně nejpozději do 15.2. potvrzením penzijního fondu o příspěvcích na penzijní připojištění se státním příspěvkem zaplacených poplatníkem za uplynulé zdaňovací období.
- **pojistného na soukromé životní pojištění** – od základu daně lze odečíst poplatníkem zaplacené pojistné na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou za předpokladu, že: výplata pojistného plnění (důchodu nebo jednorázového plnění) je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let a u pojistné smlouvy s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití navíc za předpokladu, že pojistná smlouva má sjednanou částku alespoň na 40000 Kč (pojistná doba od 5 do 15 let včetně) nebo na 70000 Kč (pojistná doba nad 15 let). Za sjednanou pojistnou částku se u důchodového pojištění považuje odpovídající jednorázové plnění při dožití. Maximální částka, kterou lze za zdaňovací období odečíst činí 12000 Kč (i v případě uzavření více smluv s více pojišťovnami). Od základu daně lze odečíst pojistné zaplacené od 1. ledna do 31. prosince příslušného zdaňovacího období. Pojistná smlouva může být uzavřena i s pojišťovnami sídlícími na území členských států EU nebo EHP. V tomto případě se veškerá písemná podání předkládají správci daně v češtině nebo slovenštině.
- **zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání** – od základu daně lze odečíst úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem, ani nebyly poplatníkem uplatněny jako výdaj. Nejvýše lze odečíst částku 10000 Kč. U poplatníka se zdravotním postižením částku 13000 Kč a u poplatníka s těžkým zdravotním postižením až částku 15000 Kč. Poplatník s příjmy

podle § 7 má dvě možnosti jak tuto úlevu uplatní: jako nezdanitelnou částku dle § 15 nebo si ji platní jako daňový výdaj dle § 24, pokud toto další vzdělávání souvisí s jeho podnikatelskou nebo jinou samostatně výdělečnou činností. Musí se však jednat o úhradu za zkoušky v rámci dalšího vzdělávání v souladu se zákonem č.179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

2.13 Položky odčitatelné od základu daně

Od základu daně lze odečíst **daňovou ztrátu**, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část, a to nejdéle v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje.

Daňovou ztrátu vykáže poplatník daně v případě, kdy zdanitelné příjmy jsou nižší než výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení. Daňová ztráta se velmi často liší od ztráty účetní, protože zákon o daních z příjmů v § 25 stanoví některé výdaje, které nejsou daňově uznatelné (výdaje na reprezentaci apod.).

Od základu daně lze odečíst **100 % výdajů**, které poplatník vynaložil v daném zdaňovacím období nebo období, za které se podává daňové přiznání, při realizaci projektů **výzkum a vývoje**, které mají podobu experimentálních či teoretických prací, projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku či prototypu produktu nebo jeho části a na certifikaci výsledků dosažených prostřednictvím projektů výzkumu a vývoje.

Počínaje rokem 2005 může poplatník od základu daně dále odečíst **50 % částky, kterou vypořádal** v peněžní či nepeněžní formě v období 1993 až 2005 **oprávněným osobám** jejich majetkový podíl nebo kterou poplatník uhradil oprávněným osobám za postoupení jejich pohledávky na vypořádání tohoto majetkového podílu.

2.14 Sazba daně

Daň ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně a o odčitatelné položky od základu daně, zaokrouhleného na celá sta Kč dolů, od roku 2008 činí **15 %**.

Novela č. 2/2009 Sb., ponechala daňovou povinnost pro poplatníky FO ve stejné výši, jaká platila pro zdaňovací období 2008, tj. výši 15 %.

2.15 Slevy na dani

Podle § 35 se poplatníkům daně z příjmů daň za zdaňovací období snižuje o:

- a) **částku 18000 Kč** za každého zaměstnance se zdravotním postižením a poměrnou část z této částky, je-li výsledkem průměrného ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců desetinné číslo,
- b) **částku 60000 Kč** za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením a poměrnou část z této částky, je-li výsledkem průměrného ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců desetinné číslo,

Přitom u poplatníků, kteří jsou společníky veřejné obchodní společnosti, u komplementářů komanditní společnosti a u komanditní společnosti se daň sníží pouze o částku, která odpovídá poměru, jakým byl mezi ně rozdělen základ daně zjištěný za veřejnou obchodní společnost nebo za komanditní společnost.

Pro výpočet slev je rozhodný *průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců* se zdravotním postižením. Průměrný přepočtený počet zaměstnanců se vypočítá samostatně za každou skupinu zaměstnanců jako *podíl celkového počtu hodin*, který těmto zaměstnancům vyplývá z rozvržení pracovní doby nebo z individuálně sjednané pracovní doby a z délky trvání pracovního poměru v období, za které se podává daňové přiznání, sníženého o

- neodpracované hodiny v důsledku neomluvené nepřítomnosti v práci,
- nenapracovaného pracovního volna poskytnutého zaměstnavatelem bez náhrady mzdy, pokud zaměstnanec nemohl konat práci z jiných důležitých důvodů týkajících se jeho osoby a
- pracovní neschopnosti, za kterou nejsou poskytovány dávky nemocenského pojištění, a *celkového ročního fondu pracovní doby* připadajícího na jednoho zaměstnance pracujícího na plnou pracovní dobu stanovenou zvláštními právními předpisy.

Do trvání pracovního poměru se nezapočítává mateřská nebo rodičovská dovolená, služba v ozbrojených silách, výkon civilní služby a dlouhodobé uvolnění pro výkon veřejné funkce. Vypočtený podíl se zaokrouhluje na dvě desetinná místa.

Kdo je *osobou se zdravotním postižením*, případně s těžším zdravotním postižením, stanoví § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Těmto osobám se poskytuje zvýšená ochrana na trhu práce. Osobami s zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které jsou:

- a) orgánem sociálního zabezpečení uznány invalidními ve třetím stupni (osoby s těžším zdravotním postižením),
- b) orgánem sociálního zabezpečení uznány invalidními v prvním nebo druhém stupni,
- c) rozhodnutím úřadu práce uznány zdravotně znevýhodněnými (tato osoba má zachovánu schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale její pracovní schopnosti jsou omezeny z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, který má trvat déle než jeden rok a podstatně omezuje psychické, fyzické nebo smyslové schopnosti a tím i schopnost pracovního uplatnění).

Tuto skutečnost dokládá fyzická osoba potvrzením nebo rozhodnutím orgánu sociálního zabezpečení zdravotně postižené osoby) nebo rozhodnutím úřadu práce (osoby zdravotně znevýhodněné).

Poplatníkům daně z příjmů – fyzickým osobám se podle § 35ba se daň za zdaňovací období snižuje o částku:

- **24840 Kč na poplatníka** – tuto slevu může od roku 2008 uplatnit i důchodce, a to bez ohledu na výši jeho důchodu.
- **24840 Kč na manželku (manžela)** žijící s poplatníkem v domácnosti , pokud nemá vlastní příjem přesahující za zdaňovací období 68000 Kč. Je-li manželka (manžel) držitelkou průkazu ZTP/P (zvláště těžké postižení s potřebou průvodce), zvyšuje se tato částka na dvojnásobek.

Do vlastního příjmu manželky (manžela) se nezahrnuje:

- *zvýšení důchodu pro bezmocnost,*
- *dávky státní sociální podpory (příspěvek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, dávky péstounské péče, porodné a pohřebné),*
- *dávky a služby sociální péče (poskytují je obecní úřady s rozšířenou působností nebo pověřené obecní úřady, jedná se o peněžité a věcné dávky jednorázové nebo opakovaně poskytované z důvodu sociální potřeby, příspěvek na péči o osobu blízkou, příspěvek na výživu dítěte při neplacení výživného apod.),*
- *státní příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem,*

- *státní příspěvky podle zákona o stavebním spoření a o státní podpoře stavebního spoření,*
- *stipendium poskytované studujícím soustavně se připravujícím na budoucí povolání,*
- *příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, který je od daně osvobozen.*

Novela č.2/2009 Sb., zákona od roku 2008 zvyšuje vlastní příjem manželky z částky 38040 Kč na 68000 Kč. Důvodem je znevýhodnění osob, které pobírají peněžitou pomoc v mateřství. Ta je sice od daně osvobozena, ale do příjmu manželky pro účely slevy na dani se započítává. Tato dávka velmi často částku 38040 Kč převyší.

Vlastními příjmy manželky (manžela) se rozumí úhrn všech vlastních příjmů dosažených ve zdaňovacím období nesnížených o daňové výdaje, tj. hrubý příjem manželky (manžela), včetně příjmů, které podléhají srážkové dani nebo jsou osvobozeny od daně z příjmů nebo nejsou předmětem daně z příjmů fyzických osob.

Pokud mají manželé majetek ve společném jmění, nezahrnuje se do příjmu manželky (manžela) příjem, který plyne druhému z manželů (jedná se například o příjem z pronájmu nemovitosti ve společném jmění manželů, která je vložena do obchodního majetku podnikajícího manžela), a příjem, který se pro účely daně z příjmů považuje za příjem druhého z manželů (např. příjmy z prodeje nemovitosti nezahrnuté v obchodním majetku se zdaňují jen u jednoho z nich).

Pokud rodiče nežijí spolu, upraví soud rozsah jejich vyživovací povinnosti nebo schválí jejich dohodu o výši výživného. Toto výživné se do vlastního příjmu manželky (manžela) nezahrnuje a je určeno pouze dítěti. Částky přijaté nad stanovený rámec se však do daného příjmu zahrnují.

- **2520 Kč**, pobírá-li poplatník **částečný invalidní důchod** z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění nebo zanikl-li nárok na částečný invalidní důchod z důvodu souběhu nároku na výplatu částečného invalidního důchodu a starobního důchodu.
- **5040 Kč**, pobírá-li poplatník **plný invalidní důchod** nebo jiný důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění , u něhož jednou z podmínek přiznání

je, že je plně invalidní, zanikl-li nárok na plný invalidní důchod z důvodu souběhu nároku na výplatu plného invalidního důchodu a starobního důchodu nebo je poplatník podle zvláštních předpisů plně invalidní, avšak jeho žádost o plný invalidní důchod byla zamítnuta z jiných důvodů než proto, že není plně invalidní.

Za jiný důchod, u něhož je plná invalidita poplatníka jednou z podmínek, se považuje vdovský (vdovecký) důchod, na který má vdova (vdovec) nárok po uplynutí jednoho roku od smrti manžela (manželky).

- **16140 Kč**, je-li poplatník držitelem **průkazu ZTP/P**. Tato sleva se uplatní i v případě, že poplatník nepobírá invalidní důchod. Pokud pobírá i částečný nebo invalidní důchod, uplatní i výše uvedené slevy a ty se v tomto případě kumulují.
- **4020 Kč** u poplatníka po dobu, po kterou se soustavně **připravuje na budoucí povolání** studiem nebo předepsaným výcvikem, a to až do dovršení věku 26 let nebo po dobu prezenční formy studia v doktorském studijním programu, který poskytuje vysokoškolské vzdělání až do dovršení věku 28 let.

Dobou soustavné přípravy se rozumí doba uvedená podle zvláštních právních předpisů pro účely státní sociální podpory.

Poplatník může uplatnit snížení daně o částku ve výši 1/12 za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku byly podmínky pro uplatnění nároku na snížení daně splněny. Toto se však netýká slevy na poplatníka.

2.16 Daňové zvýhodnění na vyživované dítě

Poplatník má dále nárok na daňové zvýhodnění na **vyživované dítě** žijící s ním v domácnosti a to ve výši **10680 Kč** ročně, pokud neuplatňuje slevu podle § 35a nebo § 35b (investiční pobídky). O toto daňové zvýhodnění si poplatník sníží daň vypočtenou podle § 16 zákona o daních z příjmů, případně daň sníženou podle § 35 nebo § 35ba.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě může poplatník uplatnit:

- *formou slevy na dani,*
- *daňového bonusu nebo*
- *slevy na dani a daňového bonusu.*

Danou *slevu* může poplatník uplatnit až do výše vypočtené daňové povinnosti za příslušné zdaňovací období. Výši slevy zákon neomezuje. Slevu na dani lze uplatnit až do nuly a část daňového zvýhodnění, která ještě zbyla po uplatnění slevy na dani, je daňovým bonusem, který bude poplatníkovi při splnění zákonem stanovených podmínek následně vyplacen.

Je-li nárok poplatníka na daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost za příslušné zdaňovací období, je vzniklý rozdíl **daňovým bonusem**. Poplatník může daňový bonus uplatnit, pokud jeho výše činí alespoň 100 Kč, maximálně však do výše 52200 Kč ročně. Daňový bonus je omezen částkou 52200 Kč, slevu na dani však zákon neomezuje.

Zákon pro daňový bonus stanoví i další omezující podmínky. Daňový bonus může uplatnit poplatník, který měl ve zdaňovacím období příjem podle § 7 alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy. Do těchto příjmů se nezahrnují příjmy od daně osvobozené a příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně. Pokud poplatník nebude mít příjmy minimálně ve výši šestinásobku minimální mzdy, nebude mít na daňový bonus nárok a bude si moci uplatnit pouze slevu na dani.

Poplatník *daňový nerezident* může daňové zvýhodnění uplatnit, jestliže úhrn všech jeho příjmů za zdrojů na území České republiky činí nejméně 90 % všech jeho příjmů s výjimkou těch, které nejsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny nebo příjmů, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně.

Za **vyživované dítě** poplatníka se pro účely zákona o daních z příjmů považuje dítě vlastní, osvojené, dítě v péči nahrazující péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnuk (vnučka), pokud jeho (její) rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli daňové zvýhodnění uplatnit, pokud je

- a) nezletilým dítětem
- b) zletilým dítětem až do dovršení věku 26 let, jestliže nepobírá plný invalidní důchod a
  - a. soustavně se připravuje na budoucí povolání dle zákona o státní sociální podpoře
  - b. nemůže se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz nebo
  - c. z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

Dočasný pobyt dítěte mimo domácnost nemá vliv na uplatnění daňového zvýhodnění. Rozhodující je společné finanční hospodaření. Jedná-li se o dítě, které je držitelem průkazu ZTP/P, zvyšuje se částka na dvojnásobek. Maximální výše daňového bonusu však zůstává zachována.

Uzavře-li zletilé dítě manželství a žije-li v domácnosti s manželem (manželkou), může uplatnit manžel (manželka) slevu na dani při splnění podmínek uvedených v § 35ba. Nemá-li manžel (manželka) příjmy, z nichž by mohl (mohla) uplatnit slevu na dani při splnění podmínek uvedených v § 35ba, může daňové zvýhodnění uplatnit rodič dítěte nebo poplatník, u něhož jde ve vztahu k dítěti o péči nahrazující péči rodičů, pokud s ním dítě žije v domácnosti.

Vyživuje-li dítě v jedné domácnosti více poplatníků, může daňové zvýhodnění uplatnit jen jeden z nich.

Poplatníkovi, který vyživuje dítě jen jeden kalendářní měsíc nebo několik měsíců ve zdaňovacím období, lze poskytnout daňové zvýhodnění ve výši 1/12 z částky 10680 Kč za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku byly splněny podmínky pro jeho uplatnění. Daňové zvýhodnění lze uplatnit již v kalendářním měsíci:

- ve kterém se dítě narodilo, nebo
- ve kterém začíná soustavná příprava dítěte na budoucí povolání, nebo
- ve kterém bylo dítě osvojeno nebo převzato do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného úřadu.

Domácnost podle občanského zákoníku tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Daňové zvýhodnění nezávisí na tom, kolik měsíců ve zdaňovacím období poplatník skutečně podnikal. Závisí pouze na tom, kolik měsíců dítě vyživoval. Pro uplatnění daňového zvýhodnění nejsou rozhodující ani příjmy dítěte, které může být samo výdělečně činné.

Poplatník, který podává daňové přiznání, uplatní daňový bonus v tomto daňovém přiznání a požádá místně příslušného správce daně o jeho vyplacení. Správce daně postupuje obdobně jako při vrácení přeplatku.

2.17 Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob

Daňové přiznání je povinen podat každý, jehož roční příjmy přesáhly 15000 Kč. Daňové přiznání je povinen podat i ten, jehož roční příjmy nepřesáhly 15000 Kč, ale vykazuje daňovou ztrátu.

V daňovém přiznání uvede poplatník veškeré příjmy, které jsou předmětem daně, kromě příjmů od daně osvobozených a příjmů, z nichž je daň vybírána zvláštní sazbou daně.

Základní termín pro podání daňového přiznání je stanoven nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období. V této lhůtě je daň rovněž splatná.

2.18 Zdaňovací období

Zdaňovacím obdobím fyzických osob může být pouze kalendářní rok, tj. období od 1.1. do 31.12.

Podnikající osoba může účtovat v hospodářském roce, avšak podávat daňové přiznání je povinna podávat za kalendářní rok.

2.19 Reforma veřejných financí – jednotná sazba daně

Rovná daň je takový způsob zdanění, ve kterém jsou všechny subjekty zdaněny vždy stejnou relativní sazbou daně. Nejčastěji je rovná daň spojována s daněmi z příjmu. Rovná daň není ve srovnání s progresivní daní, ve které se relativní sazba daně zvyšuje s rostoucím příjmem, příliš rozšířený model.

Rovná daň dnes zažívá poměrně velký návrat. Je to zásluhou především několika zemí Východního bloku, kde se systém rovné daně podařil poměrně úspěšně aplikovat, i přes námitky významných institucí.

- *Lotyšsko* (25 % pro FO a 15 % pro PO), *Litva* (od roku 2008 24 % pro FO a 15 % pro PO).
- *Rusko* (13 %), *Ukrajina* (13 %), *Srbsko* (14 %).
- Na *Slovensku* je zavedena tzv. „skutečně rovná daň“, která zahrnuje stejnou relativní sazbu pro daně z příjmu fyzických osob, daně z příjmu právnických osob a daně z přidané hodnoty (19 %).
- *Rumunsku* (16 %), *Gruzie* (12 %), *Irák* (15 %), *Makedonie* (10 %).
- Zvláštní daňový formát je zaveden v *Hongkongu*, kde vedle sebe existuje progresivní zdanění a rovná daň.
- Rovná daň funguje už od 40. let na Normanských ostrovech (*Jersey* 20 % daň, *Guernsey* 20 % daň).

Jak se ukázalo, existuje několik druhů rovné daně. Pouze v případě Slovenska lze přitom hovořit o skutečně rovné dani. V ostatních státech je rovná daň vždy aplikována jen na některou z daní (nejčastěji na daň z příjmu právnických osob a na daň z příjmu fyzických osob a obě sazby bývají rozdílné, méně často pak na daň z přidané hodnoty).

V *České republice* existuje od roku 2008 tzv. jednotná sazba daně ve výši 15 % pro FO.

2.20 Daňové ráje

Právně dokonalá a jednoznačná definice **daňového ráje** neexistuje. Obecně se jedná o stát (území), jehož zákony, popřípadě i jím uzavřená soustava smluv o zamezení dvojího zdanění, umožňují nízké nebo vůbec žádné zdanění, a to zejména zdanění příjmů. Znamená to, že subjekt, který má sídlo v daňovém ráji, neplatí buď vůbec žádné nebo velice nízké daně ze svých příjmů, ze svých zisků. Jedná se tedy o země s privilegovaným daňovým režimem.

Daňové ráje se dnes nazývají *offshore finanční centra*. Tento termín označuje zemi, která kromě daňových úlev nabízí i další výhodné podmínky pro podnikatele. Patří k nim vyspělá infrastruktura, legislativa, vymahatelnost práva, rozvinutý bankovní systém atd.

V posledních letech roste zájem českých firem o přesun jejich sídla. Změna sídla je ve většině případů pouze formalitou. Na stejné adrese sídlí až desítky různých firem. Ty se dělí o jednu či více sekretářek. Únik před úřady není jediným důvodem papírových změn sídla. Tím druhým je získání lukrativních adres.

Zájem českých firem o přesun sídla do zahraničních daňových rájů pokračuje, a to i přes to, že daňové zatížení v Česku klesá. Jak nedávno uvedla Česká kapitálová informační agentura, do některé z takových zemí v roce 2008 přesídlilo přinejmenším 740 vlastníků firem působících v České republice a celkový počet se zvýšil na 8990. To představuje téměř 3 % z 313 000 společností působících v České republice.

K nejoblíbenějším daňovým rájům patří *Nizozemí, Spojené státy americké (USA sice nejsou považovány za klasický daňový ráj, avšak za splnění určitých podmínek tak fungují: firma nesmí být vlastněna Američanem, nesmí mít v USA žádné daňové povinnosti, nesmí obchodovat s tamními rezidenty, nesmí mít z USA žádný příjem a nesmí zaměstnávat občany USA), Kypr, Lucembursko, Britské Panenské ostrovy, Lichtenštejnsko, Seychelská republika, Panama, Gibraltar, Monako, Bahamy, Belize, Bermudské ostrovy, Kajmanské ostrovy, Andorra, Angola, Kostarika, Švýcarsko, Venezuela a další.*

Nejde jen o nižší daně, ale také o skrytí vlastnictví a tím i ochranu majetku, stejně jako přívětivější podnikatelské prostředí nebo možnost neposkytovat o svých firmách a financích prakticky žádné informace.

Nejnižší a minimální zdanění v Evropě je v *Lichtenštejnsku, Monaku, San Marinu a Andoře*. Jedná se o malinké bohaté evropské země s vysokou životní úrovní občanů. Tyto země jsou dle metodiky OECD považovány za daňové ráje. Díky výhodným daňovým režimům je v daňových rájích registrováno v mnoha případech více společností, než mají tyto země obyvatel.

Za daňový ráj by mohla být považována každá země nabízející větší daňové úlevy pro investory např. přijetím zákona, z něhož vyplývají určitá osvobození od daní či daňové prázdny pro určitý druh společností. V takovém případě by za daňový ráj z pohledu příjemců investičních pobídek mohla být považována i ČR, která umožňuje poplatníkům, kterým byl poskytnut příslib investiční pobídky dle zákona o investičních pobídkách, který po poskytnutí pobídky zahájil podnikání a zaregistroval se, slevu na dani – daňové prázdny na dobu 5 let.

Kdy má smysl o daňovém ráji uvažovat? Podnik by se měl zabývat mezinárodní činností, která ročně vynáší alespoň milion korun hrubého zisku.

Kdo chce na daních ušetřit, musí mít pro finanční úřad připravenou přesvědčivou obhajobu. Čeští berní úředníci se mohou opřít o paragrafy, jejichž smyslem je přimět nadnárodní podniky k tomu, aby zisk vytvořený v Česku byl zde také zdaněn. Výsledek závisí na individuálním posouzení úředníka.

Jakékoli neobvyklé transakce se společnostmi vzniklými v daňových rájích jsou českými správci daně velmi pozorně posuzovány.

Výhody přesunu sídla společnosti do daňových rájů

- *Daňové motivy* - založení společnosti v daňovém ráji přináší samozřejmě v první řadě daňovou úsporu.
- *Právní motivy* - velmi důležitým motivem je možnost založit pro určitý účel společnost v zemi se zcela odlišným společenstevním a obchodním právem, což umožní např. uspořádat vztahy mezi podílíky ve společnosti způsobem, který odporuje našemu obchodnímu právu. Stejně tak může být podstatná také výrazně nižší

úroveň administrativních povinností - není nutné předkládat účetní výkazy a daňová přiznání, zprávy pro rejstřík společností a podobně.

- *Ochrana majetku* - v masovém měřítku bývají zahraniční společnosti z daňových rájů využívány pro tzv. ochranu majetku před nároky budoucích nároků a věřitelů.
- *Regulace některých podnikatelských aktivit* - v méně vyspělých ekonomikách se často setkáváme s regulací, především devizovou, některých činností - příkladem budiž obchodování s opcemi na zahraniční cenné papíry, jež se u nás v minulosti kvůli devizovému opatřením prováděly přes zahraniční dceřiné společnosti, které této regulaci již samozřejmě nepodléhaly.
- *Anonymita vlastnictví* - ochrana investorů a anonymita vlastníků může být někdy rozhodujícím faktorem při investování - je obrovskou výhodou v počáteční fázi akvizic využít anonymity společnosti, u níž nejsou veřejně známí vlastníci. Na podobné bázi spočívá ochranná anonymita proti zájmu státních byrokratických aparátů či organizovaného zločinu.

Sázka na nízké daně se daňovým rájům vyplatila. Přestože jde většinou o země se zanedbatelnou rozlohou a nízkým počtem obyvatel podávají vysoké ekonomické výkony.

Offshore země, jako je Libérie, Panama i Kypr, zastávají prominentní místa v žebříčku zemí s nejrozsáhlejším lodním registrem. Podle nashromážděného majetku patří offshore centra Hongkong a Kajmanské ostrovy mezi pět největších finančních center světa.

3 Sociální a zdravotní pojištění OSVČ

3.1 Sociální pojištění

Placení pojistného upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti odvádí nejen zaměstnanci ze svých příjmů, ale také osoby samostatně výdělečně činné.

Za **OSVČ** se podle zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění považuje osoba, která ukončila povinnou školní docházku a dosáhla aspoň 15 let věku a zároveň vykonává samostatnou výdělečnou činnost, nebo spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti.

OSVČ je účastna:

- na důchodovém pojištění - povinně,
- na nemocenském pojištění - dobrovolně.

Hlavní a vedlejší činnost

Od 1.1.2004 se samostatná výdělečná činnost rozděluje na hlavní samostatnou výdělečnou činnost a na vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. Způsob výkonu výdělečné činnosti (hlavní, vedlejší) má vliv na způsob a výši stanovení pojistného, případně záloh pojistného.

OSVČ, pro kterou je samostatně výdělečná činnost **hlavní činnost**, musí odvádět pojistné na důchodové pojištění vždy. Pokud vykonává vedlejší činnost pak pouze v případě, že příjmy po odečtení výdajů dosáhnou rozhodné částky (56 532 Kč v roce 2009).

Vedlejší samostatnou výdělečnou činnost vykonává OSVČ v kalendářním roce, pokud:

- vykonávala zaměstnání a příjem ze zaměstnání v daném roce dosáhl alespoň dvanáctinásobku minimální mzdy. Příjmem se rozumí vyměřovací základ pro odvod pojistného zaměstnanců, případně dávky nemocenského pojištění.
- měla nárok na výplatu částečného invalidního nebo plného invalidního důchodu nebo jí byl přiznán starobní důchod,

- měla nárok na rodičovský příspěvek nebo osobně pečovala o osobu ve stupni II (středně těžká závislost), stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost),
- vykonávala vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, pokud nejde o vojáky z povolání, nebo civilní službu,
- byla nezaopatřeným dítětem (studium),
- byla ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody déle než tři kalendářní měsíce po sobě jdoucí.

Od 1.1.2009 se za podmínku vedlejší výdělečné činnosti považuje současný zaměstnanecký poměr, který OSVČ doloží potvrzením od zaměstnavatele. Žádný příjem se přitom nedokládá.

3.1.1 Důchodové pojištění OSVČ

OSVČ je povinně účastna důchodového pojištění. Povinnost platit důchodové pojištění vzniká:

- v kalendářním roce po dobu, po kterou vykonávala hlavní samostatnou výdělečnou činnost,
- v kalendářním roce po dobu, po kterou vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, pokud její příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti po odpočtu vynaložených výdajů dosáhl v kalendářním roce alespoň tzv. rozhodné částky,
- v kalendářním roce po dobu, po kterou vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, nepřesáhla rozhodné částky, pokud se přihlásila k účasti na důchodovém pojištění.

Povinnosti OSVČ

K hlavním povinnostem OSVČ v rámci sociálního zabezpečení patří, při zákonem stanovených podmínkách, placení pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Dále pak každoroční podávání *Přehledu o příjmech a výdajích*. Pokud OSVČ pojistné neplatí, není doba, po kterou jej neplatí, hodnocena pro nárok na dávky důchodového pojištění.

OSVČ je povinna oznámit příslušné okresní správě sociálního zabezpečení den:

- zahájení (znovuzahájení) samostatné výdělečné činnosti nebo spolupráce,
- ukončení samostatné výdělečné činnosti,
- zániku oprávnění vykonávat samostatnou výdělečnou činnost,

- od kterého jí byl pozastaven výkon samostatné výdělečné činnosti,
- od kterého nemá nárok na výplatu starobního, plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu, rodičovského příspěvku, přestala osobně pečovat o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost), přestala vykonávat vojenskou službu, přestala být nezaopatřeným dítětem, nebo byla propuštěna z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody trvajícím déle než tři kalendářní měsíce, pokud ohlásila a doložila vznik těchto skutečností pro účely výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti.

Výše uvedené povinnosti je OSVČ povinna splnit nejpozději do *osmého dne kalendářního měsíce* následujícího po měsíci, v němž nastala skutečnost, která zakládá tuto povinnost.

3.1.2 Nemocenské pojištění OSVČ

Nemocenské pojištění OSVČ je dobrovolné. OSVČ však může být účastna nemocenského pojištění jen v těch kalendářních měsících, za které je povinna platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění. OSVČ je účastna nemocenského pojištění jen jednou, i když vykonává několik samostatných výdělečných činností. Z nemocenského pojištění OSVČ jsou poskytovány dávky nemocenské a peněžitá pomoc v mateřství.

Účast na nemocenském pojištění vzniká dnem, od kterého se OSVČ přihlásila k nemocenskému pojištění, nejdříve však dnem, ve kterém se přihlásila. Zpětně může účast na pojištění vzniknout pouze v případě, že se OSVČ přihlásila k účasti nejpozději do 8 dnů od zahájení výkonu samostatné výdělečné činnosti a v té samé lhůtě se přihlásila i k účasti na důchodovém pojištění. Nemocenské pojištění nemůže vzniknout před zahájením samostatné výdělečné činnosti.

Rozhodná částka se mění v závislosti na vyměřovacím základu, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, za který se účast na důchodovém pojištění posuzuje. Rozhodná částka se snižuje o jednu dvanáctinu za každý kalendářní měsíc, v němž po celý měsíc nebyla vykonávána vedlejší samostatná výdělečná činnost, nebo za každý kalendářní měsíc, v němž měla OSVČ po celý měsíc nárok na nemocenské z nemocenského pojištění OSVČ, pobírala peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění OSVČ, vykonávala službu v ozbrojených silách.

Mnoho podnikatelů neplatí nemocenské pojištění. Argumentují tím, že je toto pojistné naprosto zbytečné platit, hlavně nyní při změně výplaty nemocenských dávek, kdy není nárok na dávky nemocenské za první tři dny nemoci. Neúčast na nemocenském pojištění může mít i negativní dopad např. při dlouhodobé nemoci nebo u žen – OSVČ, které by v těhotenství a následně po porodu nemohly nárokovat žádnou peněžitou pomoc v mateřství.

3.1.3 Základ a sazby pojistného u sociálního pojištění OSVČ

Pojistné dle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je příjmem státního rozpočtu.

Pojistné zahrnuje:

- pojistné na nemocenské pojištění,
- pojistné na důchodové pojištění,
- příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Tabulka 3.1: *Pojištění OSVČ v letech 2008 a 2009*

Pojištění	2008	2009
Důchodové pojištění	28 %	28 %
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	1,6 %	1,2 %
Nemocenské pojištění	4,4 %	1,4 %

Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období.

V roce 2009 nesmí být roční vyměřovací základ **nižší než 50 % daňového základu**. Ročním vyměřovacím základem pro odvod pojistného na důchodové pojištění je i nadále částka, kterou si OSVČ určí. Zároveň nesmí činit méně než stanovený minimální vyměřovací základ pro daný kalendářní rok, který se od 1. ledna 2009 stanovuje pro hlavní činnost jako 12 x 25 % průměrné mzdy a pro vedlejší činnost 12 x 10 % průměrné mzdy, pokud je činnost vykonávána po dobu 12 měsíců. Měsíční vyměřovací základ pro placení záloh na pojistné si OSVČ již nemůže určit.

Minimální vyměřovací základ

Minimálně činí vyměřovací základ OSVČ vykonávající *hlavní samostatnou výdělečnou činnost* částku stanovenou jako součin minimálního měsíčního vyměřovacího základu platného pro daný rok pro výkon hlavní činnosti a počtu kalendářních měsíců výkonu hlavní samostatné výdělečné činnosti. Měsíční vyměřovací základ činí v roce 2009 **5 889 Kč**.

Minimálně činí vyměřovací základ OSVČ vykonávající *vedlejší samostatnou výdělečnou činnost* částku stanovenou jako součin minimálního měsíčního vyměřovacího základu platného pro daný rok pro vedlejší činnost a počtu kalendářních měsíců výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti. Měsíční vyměřovací základ v roce 2009 činí **2 356 Kč**.

V obou případech se do tohoto počtu kalendářních měsíců nezahrnují měsíce, v nichž po celý měsíc měla OSVČ nárok na nemocenské z nemocenského pojištění OSVČ nebo z něj pobírala peněžitou pomoc v mateřství, nebo vykonávala vojenskou službu. Těmito měsíci se rozumí i ty, kdy byla činnost vykonávána jen po část měsíce a po tu stejnou dobu trvaly uvedené důvody pro snížení.

Od roku 2009 dochází ke změně při určování měsíčního vyměřovacího základu, který se bude nadále stanovovat jako jedna dvanáctina posledního daňového základu (pokud SVČ byla vykonávána po celý rok). Minimální základ pro výpočet pojistného činí 25 % průměrné mzdy u hlavní a 10 % průměrné mzdy u vedlejší SVČ.

Maximální vyměřovací základ

Od roku 2008 činí maximální vyměřovací základ částku ve výši 48násobku průměrné mzdy - pro rok 2009 je to **1 130 640 Kč**.

Maximální měsíční vyměřovací základ OSVČ pro placení záloh na pojistné v roce 2009 je **94 220 Kč**, tedy 4násobek průměrné mzdy.

Osoby samostatně výdělečně činné **odvádějí pojistné** na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení - místní příslušnost okresní správy sociálního zabezpečení se řídí místem trvalého pobytu osoby samostatně výdělečně činné.

Zálohu na pojistné mají povinnost platit všichni podnikatelé. Jak osoby, které mají samostatnou výdělečnou činnost jako hlavní, tak i ti, kteří mají podnikání jako vedlejší činnost.

Pokud OSVČ vykonává samostatnou výdělečnou činnost jako hlavní, bude po podání Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2008 platit zálohy na důchodové pojištění

minimálně **1 720 Kč měsíčně**. Platba záloh na pojistné na důchodové pojištění je u samostatné výdělečné činnosti hlavní povinná vždy, tedy i když je OSVČ ve ztrátě.

Pro OSVČ vykonávající vedlejší činnost bude záloha na pojistné na důchodové pojištění činit minimálně **688 Kč měsíčně**.

Záloha na pojistné za kalendářní měsíc v roce 2009 je splatná **od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce**. Osoba samostatně výdělečně činná může po projednání s příslušnou okresní správou sociálního zabezpečení platit zálohy na pojistné na delší než měsíční období, avšak vždy jen do budoucna a nejdéle do konce kalendářního roku. Doplatek na pojistném je splatný nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém byl, popřípadě měl být podán přehled o příjmech a výdajích za kalendářní rok, za který se pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti platí.

Povinnost předložit přehled o příjmech a výdajích má OSVČ nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém je OSVČ povinna podat daňové přiznání.

3.1.4 Důchodová reforma

Důchodců má přibývat, aby bylo možné zajistit důchodcům solidní příjem, je podle vládní koalice nezbytná důchodová reforma. K nejdůležitějším změnám v důchodovém pojištění, které nastaly od 1.1.2010, patří:

- plynulé pokračování v postupném zvyšování důchodového věku na 65 let u mužů a žen, které nevychovaly žádné dítě nebo jedno dítě a na 62 až 64 let u žen, pokud vychovaly aspoň dvě děti,
- postupné prodloužení doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod z 25 na 35 let včetně náhradních dob pojištění (30 let bez náhradních dob pojištění). Tempo prodluzování – o jeden rok za každý rok účinnosti zákona,
- zavedení třístupňové invalidity a nahrazení dosavadního částečného nebo plného invalidního důchodu jednou dávkou – invalidním důchodem.

Přes řadu změn provedených v základním důchodovém pojištění je zřejmé, že je důchodový systém dlouhodobě finančně neudržitelný a je třeba jej dále významně reformovat.

3.2 Zdravotní pojištění

Stejně jako zaměstnanci, tak osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny účastnit se zdravotního pojištění.

Nařízením vlády č. 365/2008 Sb. o stanovení výše vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění se od 1.1.2009 mění OSVČ minimální a maximální vyměřovací základ pro výpočet pojistného na ***zdravotní pojištění***. Nařízení vlády stanovilo částku, která se v národním hospodářství považuje za průměrnou měsíční mzdu.

Pro rok 2009 je stanovena ***průměrná měsíční mzda*** ve výši **23 555 Kč**. Za průměrnou měsíční mzdu v národním hospodářství se považuje částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu stanoveného nařízením vlády pro účely důchodového pojištění za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu stanoveného nařízením vlády pro účely důchodového pojištění pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Takto vypočtená částka průměrné mzdy se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

Pro účely zdravotního pojištění jsou za ***osoby samostatně výdělečně činné*** považovány osoby, které mají příjmy uvedené v § 7 odst. 1 a 2 ZDP, a osoby s nimi spolupracující.

Jako OSVČ vystupuje vůči zdravotnímu pojištění také pojištěnec, který nemá živnostenský list a provádí činnost na základě jiného povolení nebo, který provede určitou činnost na základě autorského zákona (autor, umělec, programátor) a za tuto činnost dostane honorář.

Pokud pojištěnec vykonává samostatnou výdělečnou činnost, tzn. je podle výše uvedeného osobou samostatně výdělečně činnou, má vůči své zdravotní pojišťovně podle zákona řadu ***povinností***, např.:

- do 8 dnů ohlásit u příslušné zdravotní pojišťovny zahájení, případně ukončení výdělečné činnosti,
- odvádět na účet zdravotní pojišťovny pravidelně měsíčně zálohy na pojistné, pokud není od placení těchto záloh zákonem osvobozen,
- do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měl podat daňové přiznání za předchozí zdaňovací období, předložit každé zdravotní pojišťovně, u které byl ve zdaňovaném

období pojištění, vyplněný formulář přehled o příjmech a výdajích ze samostatné výdělečné činnosti a úhrnu záloh na pojistné.

Doplatek rozdílu mezi zálohami a skutečnou výší pojistného vypočtenou z dosažených příjmů je povinen doplatit do osmi dnů po podání daňového přiznání za uplynulý kalendářní rok.

3.2.1 Platba pojistného

Výši pojistného je OSVČ povinna si sama vypočítat a pojistné se zaokrouhluje vždy na korunu nahoru. Výše pojistného činí **13,5 %** z vyměřovacího základu. Pokud byla OSVČ během roku pojištěna u několika zdravotních pojišťoven (změnila zdravotní pojišťovnu), musí odvést těmto pojišťovnám poměrnou část pojistného, podle doby pojištění u každé z nich.

Pokud se jedná o **hlavní SVČ**, pojistné se platí formou *záloh na pojistné a doplatku pojistného*. Zálohy OSVČ jsou splatné od 1. dne kalendářního měsíce, za který se platí, do 8. dne následujícího kalendářního měsíce. Z toho vyplývá, že není možno zálohy platit ani později, ani si je předplatit na několik měsíců dopředu.

Pokud se jedná o **vedlejší SVČ**, pojistné se platí jednorázově do 8 dnů po podání přehledu o příjmech a výdajích za uplynulý rok. OSVČ se ale i v tomto případě může rozhodnout pro platbu formou záloh na pojistné a doplatku pojistného.

3.2.2 Vyměřovací základ

Vyměřovacím základem pro odvod pojistného na zdravotní pojištění u OSVČ je **50 %** příjmu z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení. Osoba samostatně výdělečně činná je povinna odvést pojistné z dosaženého vyměřovacího základu, nejvýše však z maximálního vyměřovacího základu. Je-li dosažený vyměřovací základ nižší, než minimální vyměřovací základ, je osoba samostatně výdělečně činná povinna odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu.

Měsíčním vyměřovacím základem je potom průměr, který z takto stanoveného vyměřovacího základu připadá na jeden kalendářní měsíc, kdy byla v předchozím kalendářním roce činnost alespoň po část měsíce vykonávána. Záloha na pojistné činí **13,5 %** z tohoto měsíčního vyměřovacího základu.

Maximální vyměřovací základ

Maximální roční vyměřovací základ je částka ve výši **čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy** v národním hospodářství. U maximálního vyměřovacího základu nedochází k jeho snižování o poměrnou část za jednotlivé kalendářní měsíce. V roce 2009 je maximálním vyměřovacím základem částka **1.130.640 Kč** a maximální výše zálohy na pojistné (tj. měsíční platba) činí **12.720 Kč**

Minimální vyměřovací základ

Minimální vyměřovací základ činí dvanáctinásobek **50 %** průměrné mzdy v národním hospodářství.

Je-li dosažený vyměřovací základ nižší, než minimální vyměřovací základ, je osoba samostatně výdělečně činná povinna odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu.

Minimální měsíční vyměřovací základ pro měsíce roku 2009 činí **11.777,50 Kč** a minimální záloha na pojistné **1590 Kč**.

Minimální vyměřovací základ nemusí být u OSVČ dodržen, pokud byla OSVČ:

- osobou, za kterou platí pojistné také stát,
- osobou s těžkým tělesným, smyslovým nebo mentálním postižením,
- osobou, která dosáhla věku potřebného pro nárok na starobní důchod, avšak nesplňuje další podmínky pro jeho přiznání,
- osobou, která celodenně, osobně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do 7 let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku,
- osobou, která byla současně vedle samostatné výdělečné činnosti zaměstnancem a odváděla pojistné z tohoto zaměstnání, vypočtené alespoň z minimálního vyměřovacího základu, stanoveného pro zaměstnance.

Tyto skutečnosti ale musejí trvat po celé rozhodné období.

Minimální vyměřovací základ osoby samostatně výdělečně činné se sníží na poměrnou část odpovídající počtu kalendářních měsíců, pokud osoba samostatně výdělečně činná nevykonávala samostatnou výdělečnou činnost po celé rozhodné období nebo byla uznána práce neschopnou a měla nárok na nemocenské a nebo pokud nastaly výše uvedené skutečnosti po celý kalendářní měsíc.

Po vypočtení zálohy na pojistné mohou nastat následující situace:

- záloha na pojistné vypočtená z dosažených příjmů je stejná nebo vyšší než záloha na pojistné odvozená ze zákonem daného minimálního vyměřovacího základu a OSVČ hradí vypočtenou částku,
- záloha na pojistné vypočtená z dosažených příjmů je nižší než zákonem stanovené minimum, ale OSVČ patří mezi osoby, pro které neplatí zákonem stanovené minimum, a může tak hradit vypočtenou částku,
- záloha na pojistné vypočtená z dosažených příjmů je nižší než zákonem stanovené minimum, OSVČ je povinna dodržet zákonem stanovené minimum a musí hradit pojistné vypočtené ze zákonem stanoveného minimálního vyměřovacího základu,
- OSVČ je zároveň zaměstnancem, příjmy z podnikání nejsou jejím hlavním zdrojem příjmu a není povinna hradit zálohy na pojistné – pojistné uhradí po podání daňového přiznání ze skutečně dosažených příjmů.

3.2.3 Zdravotní pojištění a autorské honoráře

Do konce roku 2008 byly za osoby samostatně výdělečně činné (z pohledu zdravotního pojištění) považovány také osoby s příjmy z autorských honorářů, zdaněné konečnou srážkovou daní. Za příspěvky do medií nepřevyšující 7000 Kč měsíčně od jednoho plátce, podává autor zdravotní pojišťovně přehled o příjmech a výdajích naposled za rok 2008. Od ledna 2009 dochází ke sjednocení těchto příjmů pro účely sociálního a zdravotního pojištění. Autorské honoráře zdaněné srážkovou daní nepodléhají odvodům zdravotního pojistného.

3.3 Pomoc vlády podnikatelům v krizi - slevy na sociálním pojištění

1.8.2009 nabyla účinnosti novela zákona č.589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, která zavedla degresivní slevy na odvodech na sociálním pojištění pro zaměstnavatele. Slevy mohou využít takřka všichni podnikatelé. Jedná se o *protikrizové opatření*, které pro ně připravila česká vláda. Čím menší plat zaměstnanec pobírá, tím větší slevu na něj může zaměstnavatel dostat. Slevy se zaměřují na nízkopříjmové skupiny zaměstnanců proto, že ti jsou v případě ztráty zaměstnání nejvíce ohroženi dopady hospodářské krize.

Uplatnění slev na pojistném by mělo zlevnit náklady na pracovní sílu u zaměstnanců s nižšími a průměrnými příjmy, a tím přispět k udržení zaměstnanosti. **Slevy totiž zákonodárci vytvořili degresivně.** *Nižší plat = vyšší sleva.* Opatření bude platit do konce roku 2010.

Podle odhadů ministerstva práce a sociálních věcí by se slevy mohly dotknout až 80 % zaměstnanců. Podnikatel totiž obdrží slevu na pojistném za každého zaměstnance, jehož mzda je nižší než *1,15násobek průměrné mzdy* zaokrouhlený na celé stokoruny směrem nahoru.

Výše slevy pak činí 3,3 % rozdílu mezi 1,15násobkem průměrné mzdy zaokrouhleným na celé stokoruny směrem nahoru a vyměřovacím základem zaměstnance. Sleva na sociálním pojištění však má své omezení, může maximálně dosáhnout 25 % zaměstnancova vyměřovacího základu.

Slevu na pojistném lze uplatnit jen u zaměstnanců:

- jejichž zaměstnání trvalo po celý kalendářní měsíc,
- kterým nebyla v daném měsíci doručena výpověď,
- se kterými nebyla uzavřena dohoda o rozvázání pracovního poměru,
- kteří nebyli vyrozuměni o skončení pracovního poměru ve zkušební době,
- jejichž zaměstnání není zaměstnáním malého rozsahu,
- jejichž zaměstnání nemá trvat méně než 3 kalendářní měsíce.

Průměrná mzda v posledním čtvrtletí minulého roku byla 23 482 korun. Sleva pro rok 2009 se tedy dotkne těch zaměstnanců, kteří berou méně než 27 100 korun. Slevy na pojistném nemohou též uplatnit zaměstnavatelé, kteří vstoupili do likvidace nebo vůči nimž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o prohlášení konkurzu.

Zaměstnanec má minimální mzdu 8000 Kč. Sleva na sociálním pojištění by pro jeho zaměstnavatele činila 630 Kč. $(27\,100 - 8000) \times 0,033 = 630 \text{ Kč}$

Zaměstnanec se mzdou 25 000 Kč. Sleva na sociálním pojištění by pro jeho zaměstnavatele činila 69 Kč. $(27\,100 - 25\,000) \times 0,033 = 69 \text{ Kč}$

Podnikatelé mohou od prvního srpna navíc požádat o jednorázovou slevu za kalendářní měsíce od počátku roku 2009. Sleva se poté ovšem vztahuje jen na ty zaměstnance, jejichž pracovní poměr trvá minimálně do konce měsíce nabytí účinnosti zákona, tj. do konce srpna.

Sleva na pojistném však nevzniká zaměstnavateli automaticky, musí ji totiž uplatnit na předepsaných tiskopisech . Česká správa sociálního pojištění vydala pro podnikatele nové tiskopisy. Jedná se o *Přehled o výši pojistného a vyplacených dávkách* a *Příloha k Přehledu za měsíc srpen 2009*. ČSSZ počítá, že slevy na pojistném využije většina podnikatelů.

ČSSZ dále upozorňuje podnikatele, že úhrn slev na pojistném může uplatnit na předepsaném tiskopisu jen do dne splatnosti pojistného za příslušný kalendářní měsíc. Úhrn slev na pojistném za měsíc srpen 2009 a mimořádnou slevu na pojistném za měsíce leden až červenec 2009 lze nárokovat do 20.zář 2009, úhrn slev na pojistném za měsíc zář 2009 do 20.října 2009 atd. Pokud tak podnikatel neučiní ve stanovené lhůtě, nemůže ji uplatňovat dodatečně, ani zpětně.

Přijetím tzv. Janotova úsporného balíčku bylo však toto zvýhodnění pro podnikatele zrušeno. Slavně zavedená sleva na pojistném se ruší od 1.1.2010 a podnikatelé si tak budou moci tuto slevu uplatnit naposledy v prosinci 2009. I když toto zvýhodnění platilo jen velmi krátkou dobu, přineslo značná zvýhodnění. Podnikatelé si mohli uplatnit slevu na pojištění, které platí za své zaměstnance, což mělo vliv na propouštění zaměstnanců. Zaměstnavatelé v době finanční krize omezili propouštění zaměstnanců, aby nepřišli o toto zvýhodnění. Cílem této slevy tedy bylo udržení pracovních míst během krize, konkrétně snížení personálních nákladů na nejhůře placené zaměstnance (odhad MPSV – 70000 pracovních míst). I přes svou krátkou dobu účinnosti bylo tedy toto protikrizové opatření přínosem jak pro podnikatele, tak pro zaměstnance.

4 Analýza podnikajících fyzických osob

4.1 Daň z příjmů v praxi - příklady

V třetí části své diplomové práce se zaměřím na konkrétní příklady, na kterých si názorně ukážeme jak to vypadá s daní z příjmů v reálných číslech.

Současně se zaměřím na vlastní návrhy změn v oblasti daně z příjmů. Z uvedených příkladů zjistíme, kolik peněz odvede poplatník ze svých příjmů do státního rozpočtu a jak by se změnila jeho daňová povinnost po zavedení navrhovaných změn. Zda budou navrhované změny pro poplatníka přínosem či nikoli.

Všechny uvedené příklady se týkají roku 2009. V krátkém textu je pak konkrétní příklad rozebrán a uvedeno, zda je pro poplatníka výhodný či nikoli. A nyní již přejděme k samotným příkladům.

4.1.1 Způsoby uplatnění výdajů

Poplatník má možnost být účetní jednotkou, a tudíž vede účetnictví. Poplatník, který není účetní jednotkou vede daňovou evidenci nebo vede záznamy o příjmech, evidenci pohledávek v souvislosti s podnikatelskou nebo JSVČ, přičemž výdaje stanovuje procentem z příjmů nebo má stanovenou daň paušální částkou správcem daně.

Z hlediska uplatnění výdajů na dosažení, zajištění a udržení příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti má poplatník dvě alternativní možnosti: může uplatnit výdaje v prokázané výši (účetnictví, DE) nebo uplatnit výdaje % z příjmů. Záleží na osobě poplatníka, kterou z uvedených forem si vybere. Rozhoduje se především podle toho, která je pro něj nejvýhodnější z hlediska výše jeho daňové povinnosti.

V prvním příkladě se zaměřím na srovnání těchto uvedených forem, kdy jednomu poplatníkovi stanovím daň různými způsoby, abychom na reálných číslech viděli, která varianta je pro poplatníka nejvýhodnější.

Podnikatel, fyzická osoba, zahájil podnikání 1.1.2009. Předmětem jeho podnikání je řemeslná živnost. Je vlastníkem zlatnictví, kde zboží prodává, ale také vyrábí. Poplatník uplatňuje tyto nezdanitelné části: poskytl dar obci na požární ochranu ve výši 10000 Kč a na

penzijním připojištění zaplatil za rok 2009 7300 Kč. Je bezdětný, uplatňuje pouze základní slevu na poplatníka.

Za rok 2009 poplatník zaevidoval následující faktury:

• FV 20.2.2009 (zaplacená 2009) – prodej výrobků	200000 Kč
• FP 6.3.2009 (zaplacená 2009) – oprava výrobního stroje	15000 Kč
• FP 14.7.2009 (zaplacená 2009) – oprava kopírky	25000 Kč
• FV 6.8.2009 (zaplacená 2009) – služby	100000 Kč
• FP 9.10.2009 (zaplacená 2009) – nájemné	30000 Kč
• FP 30.11.2009 (zaplacená 2010) – nákup materiálu	250000 Kč
• FV 12.12.2009 (zaplacená 2010) – prodej výrobků	300000 Kč

a) poplatník vede účetnictví:

výnosy celkem	600000 Kč
náklady celkem	320000 Kč
DZD § 7	280000 Kč
- nezdanitelná část celkem	11300 Kč
ZD	268700 Kč
ZD zaokrouhlený	268700 Kč
daň = 268700 x 0,15	40305 Kč
- roční sleva na dani na poplatníka	24840 Kč
daňová povinnost	15465 Kč

b) poplatník vede daňovou evidenci a výdaje uplatňuje v prokázané výši:

příjmy celkem	300000 Kč
výdaje celkem	70000 Kč
DZD § 7	230000 Kč
- nezdanitelná část celkem	11300 Kč
ZD	218700 Kč
ZD zaokrouhlený	218700 Kč
daň = 218700 x 0,15	32805 Kč
- roční sleva na dani na poplatníka	24840 Kč

daňová povinnost**7965 Kč**c) poplatník vede *daňovou evidenci a výdaje uplatňuje % z příjmů*:

příjmy celkem	300000 Kč
výdaje % z příjmů celkem (80 %)	240000 Kč
DZD § 7	60000 Kč
- nezdanitelná část celkem (6000 + 1300)	7300 Kč
ZD	52700 Kč
ZD zaokrouhlený	52700 Kč
daň = 52700 x 0,15	7095 Kč
- roční sleva na dani na poplatníka	24840 Kč
daňová povinnost	0 Kč

Na tomto příkladu můžeme názorně ukázat, že si poplatník musí předem rozmyslet, kterou alternativu si zvolí. Pokud povede účetnictví, bude se na něj vztahovat zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Pokud povede daňovou evidenci či si uplatní výdaje procentem z příjmů, tento zákon se něj vztahovat nebude.

V uvedeném příkladu by pro poplatníka bylo nejvýhodnější uplatňovat výdaje % z příjmů, kdy by byla jeho daňová povinnost **0 Kč**. V roce 2009 došlo k výraznému navýšení výdajových paušálů. Stejně paušály zůstaly zachovány i pro rok 2010, s výjimkou příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti, u nichž se paušály vrátily na původní úroveň 40 %. Poplatník by měl navíc oproti vedení účetnictví jednodušší administrativu. Pokud by se rozhodl uplatňovat výdaje ve skutečné výši a vést daňovou evidenci, zaplatil by daň ve výši **7965 Kč**. Nejnevhodnější způsob by pro něj bylo vedení účetnictví, kdy by zaplatil daň ve výši **15465 Kč** a navíc by musel vést složitější dokumentaci než v předchozích dvou případech.

Poplatník vedoucí daňovou evidenci měl ve zdaňovacím období 2009 tyto příjmy: 90000 Kč ze zemědělské výroby (výdaje 72000 Kč), 140000 Kč ze živností řemeslných (výdaje 25000 Kč), 160000 Kč z jiného podnikání (daňové poradenství, výdaje 30000 Kč), 220000 Kč z autorských práv dosažené za jedno zdaňovací období (výdaje 0 Kč), 60000 Kč z tlumočení na kongresu (výdaje 0 Kč).

Poplatník uplatňuje tyto nezdavitelné části: dar obci na ekologické účely 12000 Kč a odpočet úroků z hypotečního úvěru 4444 Kč.

a) celkové příjmy jsou 670000 Kč. Výdaje stanovíme % z příjmů:

• zemědělská výroba 80 %	72000 Kč
• živnost 80 %	112000 Kč
• jiné podnikání 60 %	96000 Kč
• autorská práva 60 %	132000 Kč
• tlumočení 60 %	36000 Kč
 výdaje % z příjmů celkem	 448000 Kč
DZD § 7 = 670000-448000	222000 Kč
- nezdavitelná část celkem	16444 Kč
ZD	205556 Kč
ZD zaokrouhlený	205500 Kč
daň = 205500 x 0,15	30825 Kč
- roční sleva na dani na poplatníka	24840 Kč
daňová povinnost	5985 Kč

b) výdaje uplatněné v prokázané výši:

příjmy celkem	670000 Kč
výdaje celkem	127000 Kč
DZD § 7	543000 Kč
- nezdavitelná část celkem	16444 Kč
ZD	526556 Kč
ZD zaokrouhlený	526500 Kč
daň = 526500 x 0,15	78975 Kč
- roční sleva na dani na poplatníka	24840 Kč
daňová povinnost	54135 Kč

Pro poplatníka je výhodnější 1. alternativa, z níž vyplývá ve srovnání s druhou alternativou daňová úspora ve výši **48150 Kč**.

Poplatník uplatňující výdaje procentem z příjmů není účetní jednotkou podle zákona o účetnictví, pro daňové účely neprokazuje výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

4.1.2 Minimální základ daně

Minimální základ daně byl zaveden v roce 2004. Jednalo se o stanovenou minimální výši základu daně, kterou byli povinni podnikatelé vykázat. Platil však pouze 4 roky a od roku 2008 již poplatníci nemusí platit daň z minimálního základu daně.

Poplatníci museli platit daň z příjmu z minimálního základu daně, jestliže:

- měli příjmy z *podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti* a přitom jejich základ daně pro daň z příjmů (včetně z příjmů ze zaměstnání, pronájmu, kapitálového majetku a ostatních příjmů) byl menší, než tento minimální základ daně,
- a zároveň *nepatřili k těm, na které se minimální základ daně nevztahoval*, což byli:
  - starobní, plně nebo částečně invalidní důchodci,
  - soustavní studenti do věku 26 let,
  - ti, kterým náležel rodičovský příspěvek nebo příspěvek při péči o osobu dle zvláštního předpisu,
  - ti, kdo zahájili nebo ukončili podnikání v roce, o který se jedná, nebo v roce předešlém,
  - měli stanovenou daň paušální částkou,
  - uplatňovali nárok na slevu na dani v případě zaměstnávání zaměstnance se ZTP nebo v případě investičních pobídek,
  - byli v konkurzu, a dále ti, kteří do konce téhož zdaňovacího období neukončili podnikatelskou činnost.

Minimální základ daně si poplatníci mohli snížit o slevy na dani a odčitatelné položky. Minimální základ daně v roce 2007 činil *120 800 Kč*. Jeho výše se měnila každý rok a byla stanovena ZDP. MVZ se vztahoval i na spolupracující osoby.

I když měl poplatník z podnikání ztrátu, musel zaplatit daň z minimálního základu, a ztrátu si schovat. Ztrátu mohl uplatnit v nejbližším vhodném roce, ve kterém dosáhl zisku.

Minimální základ daně byl však v roce 2008 zrušen. Pro srovnání jsem se rozhodla sestavit příklad na to, jak by to vypadalo, kdyby minimální vyměřovací základ nadále platil. Zda by byl pro poplatníka výhodný či nikoli. Zda je dobré, že jsou někteří poplatníci díky neexistenci minimálního základu daně permanentně ve ztrátě.

Poplatník pan Novák má za rok 2009 tyto příjmy:

- příjem z podnikání (řemeslná živnost) 96320 Kč, výdaje % z příjmů (80 %),
- příjem z prodeje zemědělských přebytků 29000 Kč,
- úroky z podnikatelského účtu 11 Kč,
- příjmy z pronájmu části nemovitosti 48000 Kč, výdaje 65250 Kč.

Pan Novák má zaplacenou životní pojištění ve výši 800 Kč za rok, penzijní připojištění 6150 Kč, roční příjem manželky činí 89000 Kč, má zaplacené úroky na úvěru od stavební pojišťovny ve výši 1985 Kč. Pan Novák podniká 5. rok a zároveň studuje doktorské studium (je mu 28 let).

a) daňová povinnost za rok 2009 *při existenci MZD*

DZD § 7   P96320 – V77056 = 19264 Kč

DZD § 8   11 Kč

DZD § 9   P48000 – V 62250 = -17250 Kč

DZD § 10   P29000 – V 23200 = 5800 Kč

ZD 7825 Kč → MZD 120800 Kč   120800 Kč

- nezdanitelné části ZD (800 + 150 + 1985)   2935 Kč

ZD snížený   117865 Kč

ZD zaokrouhlený   117800 Kč

daň = 117800 x 0,15   17670 Kč

- roční sleva na dani na poplatníka   24840 Kč

daňová povinnost   0 Kč

b) daňová povinnost za rok 2009 *při neexistenci MZD*

ZD   7825 Kč

- nezdanitelné části ZD (800 + 150 + 1985)   2935 Kč

ZD snížený	4890 Kč
ZD zaokrouhlený	4800 Kč
daň = 4800 x 0,15	720 Kč
- roční sleva na dani na poplatníka	24840 Kč
daňová povinnost	0 Kč

Z výsledků je patrné, že minimální základ daně by v současnosti neměl žádný význam. Hlavním důvodem jsou vysoké slevy, především sleva na poplatníka, díky které vyšla v obou případech nulová daňová povinnost. Můžeme tedy říci, že vysoké slevy na dani v současnosti nahradily minimální základ daně.

4.1.3 Zdaňování příjmů společníků v.o.s.

Veřejná obchodní společnost je právnickou osobou, kterou mohou založit alespoň 2 osoby, které ručí za závazky společnosti veškerým svým majetkem. Účast na tomto typu podnikání mohou mít FO i PO. Společnost nepodává přiznání k dani z příjmů právnických osob. Základ daně se rozděluje na jednotlivé společníky podle podílů stanovených ve společenské smlouvě, jinak rovným dílem.

U fyzických osob je podíl na zisku dílčím základem daně podle § 7 ZDP, u právnických osob základem daně.

V případě darů nelze snižovat základ daně v.o.s. Dary se na společníky rozdělují stejným dílem jako podíl na zisku. Obdobně se postupuje u odčitatelných položek podle § 34 ZDP a slev na dani podle § 35 ZDP. Jelikož by manželka i osoby žijící se společníkem v domácnosti mohli být zaměstnání ve v.o.s., nelze příjmy společníka v.o.s. ve formě podílů na zisku rozdělit na spolupracující osoby.

Veřejnou obchodní společnost založili dva společníci, fyzické osoby. Podle společenské smlouvy se na společníky rozděluje základ daně rovným dílem. Ve zdaňovacím období roku 2009 společnost vykazala HV 752000 Kč, poskytla dar obci ve výši 88000 Kč a zaměstnávala po celý rok 1 pracovníka se změněnou pracovní schopností a 1,64 přepočteného počtu pracovníka s těžším zdravotním postižením. Daňový základ určený k rozdělení mezi společníky činí 840000 Kč.

Společník A je svobodný a bezdětný, navíc obdržel příjmy dle § 10 ve výši 45000 Kč (výdaje 0 Kč), po celé zdaňovací období platil měsíčně pojistné na soukromé životní pojištění ve výši 13500 Kč.

Společník B je ženatý, vyživuje 2 děti připravující se na své budoucí povolání, manželka má roční příjem 72000 Kč. Na penzijním připojištění zaplatil za celý rok 14000 Kč. Společník má navíc příjmy z pronájmu dle § 9 ZDP ve výši 26000 Kč (výdaje % z příjmů).

Pojistné za společníky hradila společnost z nákladů v.o.s. Nyní se tedy podíváme, jaká bude daňová povinnost obou uvedených poplatníků.

a) zdanění příjmů **společníka A**

DZD § 7 (podíl na zisku v.o.s.)	420000 Kč
DZD § 10	45000 Kč
souhrn DZD	465000 Kč
nezdanitelné části ZD:	
• pojistné na soukromé životní pojištění	12000 Kč
• podíl na daru	44000 Kč
nezdanitelné části ZD celkem	56000 Kč
ZD	409000 Kč
ZD zaokrouhlený	409000 Kč
daň = 409000 x 0,15	61350 Kč
- podíl na slevě na dani= (18000+[1,64 x 60000]):2	58200 Kč
daň po slevě	3150 Kč
- sleva na poplatníka	24840 Kč
daňová povinnost	0 Kč

b) zdanění příjmů **společníka B**

DZD § 7 (podíl na zisku v.o.s.)	420000 Kč
příjem podle § 9 ZDP	26000 Kč
výdaje (30 % z příjmů)	7800 Kč
DZD § 9	18200 Kč
souhrn DZD	438200 Kč
nezdanitelné části ZD:	

• příspěvek na penzijní připojištění	8000 Kč
• podíl na daru (max. 10 % souhrnu DZD)	43820 Kč
nezdanitelné části ZD celkem	51820 Kč
ZD	386380 Kč
ZD zaokrouhlený	386300 Kč
daň = 386300 x 0,15	57945 Kč
- podíl na slevě na dani= (18000+[1,64 x 60000]):2	58200 Kč
daň po slevě	0 Kč
daňové zvýhodnění formou daňového bonusu	21360 Kč

4.2 Aktuální změny k 1.1.2010

V důsledku hospodářské krize byl pro rok 2010 byl schválen tzv. Úsporný balíček pro omezení vysokého deficitu státního rozpočtu na rok 2010 z hrozivých 230 miliard Kč na únosnějších 163 miliard Kč. Zatímco za rok 2008 činil deficit veřejných financí 2,1 % hrubého domácího produktu, za rok 2009 vzrostl na 6,5 % HDP a pro rok 2010 hrozil schodkem 7,4 % HDP. Úsporný balíček snižuje deficit na 5,3 % HDP. Úsporný balíček snižuje výdaje státního rozpočtu, především zmrazením důchodů, zmrazením životního minima, zmrazením platů úředníků, snížením výdajů ministerstev, snížením dávek z nemocenského pojištění, snížením podpor v nezaměstnanosti a další.

Kromě snížení výdajů bylo samozřejmě nutno přistoupit i ke zvýšení daní. Zvýšení daně z příjmů je však jednak politicky citlivým tématem a jednak se projeví až s ročním zpožděním. Proto zákonodárci zvolili růst nepřímých daní, jejichž výnos je okamžitý, tj. daň z přidané hodnoty a spotřební daně. Taktéž se výrazně zvýšila daň z nemovitostí, která je ovšem příjmem místních rozpočtů. Daň z příjmů neprošla výraznou novelizací. Domnívám se, že je to mimo jiné výsledkem politické nestability v zemi a po volbách v květnu roku 2010 lze očekávat změny Zákona o dani z příjmů. Pro podnikající fyzické osoby zatím zůstává zachována jednotná daň ve výši 15 %.

Dobrou zprávou pro živnostníky je to, že budou ponechány **výdajové paušály** roku 2009, které se oproti roku 2008 výrazně zvýšily. Jedinou výjimkou jsou příjmy ze svobodných povolání, autorského zákona a jiného podnikání podle zvláštních předpisů (poradci, znalci, advokáti apod.), u nichž se paušály v roce 2010 vrátí na úroveň roku 2008, tedy na 40 % namísto původních 60 %

Tabulka 4.1: *Paušální výdaje OSVČ po novelizaci*

OSVČ	2008	2009	2010
<i>u příjmů osob podnikajících v zemědělství, lesnictví a vodním hospodářství</i>	80 %	80 %	80 %
<i>u příjmů z řemeslné živnosti</i>	60 %	80 %	80 %
<i>u příjmů ostatních živností</i>	50 %	60 %	60 %
<i>u příjmů ze samostatné výdělečné činnosti (např. autorské honoráře)</i>	40 %	60 %	40 %

Další změnou je zvýšení **daňového zvýhodnění na vyživované dítě** z 890 Kč na 967 Kč. Sníží se tak daňová povinnost mnoha poplatníků, kteří pečují o dítě a rozšíří se okruh těch, kteří uplatňují daňové bonusy. S tímto návrhem naprosto souhlasím, proto jsem zvýšení slevy na vyživované dítě zakomponovala do svých vlastních návrhů.

Pro rok 2010 se zvyšuje **maximální vyměřovací základ** pro pojistné na sociální zabezpečení i zdravotní pojištění ze 48násobku na 72násobek průměrné mzdy. Strop pro placení pojistného se v roce 2010 zvedne z ročního příjmu ve výši 1,13 milionu Kč na 1 707 048 Kč. Zvýšeny strop pro sociální pojištění má omezenou platnost pouze na rok 2010, zatímco u zdravotního pojištění se jedná o změnu časově neomezenou.

Pro OSVČ dochází také ke změně výše **záloh na pojistné** na důchodové pojištění. OSVČ vykonávající hlavní činnost budou v roce 2010 platit minimální zálohy na důchodové pojištění ve výši 1731 Kč. OSVČ vykonávající vedlejší činnost musí měsíčně platit minimálně 693 Kč. Nemocenské pojištění zůstává pro OSVČ i nadále dobrovolné. Minimální pojistné na nemocenské pojištění činí pro hlavní i vedlejší samostatnou činnost 56 Kč měsíčně. Minimální měsíční záloha na pojistné na zdravotní pojištění OSVČ činí pro rok 2010 1 601 Kč.

I v příštím roce budou mít zaměstnavatelé možnost odečíst si polovinu nákladů, které vyplatí svým zaměstnancům v době pracovní neschopnosti, z částky uhrazené na **sociální pojištění zaměstnanců**. O rok se odkládá plánované snížení sazby nemocenského pojištění placené zaměstnavateli z 2,3 % na 1,4 %. S koncem roku 2009 také přestane platit sleva na sociálním pojištění, která byla zavedena v srpnu 2009 jako pomoc podnikatelům při řešení ekonomické krize a počítalo se s ní původně i pro rok 2010.

4.3 Vlastní návrhy změn v oblasti daně z příjmů podnikatelů

4.3.1 Jednotná sazba daně x trojí sazba daně

Současná úprava zákona pracuje s jednotnou sazbou daně ve výši 15 % pro všechny poplatníky, bez ohledu na výši jeho příjmů. Tato jednotná sazba daně nahradila dřívější progresivní zdanění. Jednotná sazba daně je výhodná zejména pro poplatníky s vyššími příjmy. Navrhovala bych zavedení trojí sazby daně. Pro poplatníky se základem daně, sníženým o nezdánitelné částky a odčitatelné položky a zaokrouhleným na celé stokoruny dolů, **do 200000 Kč** bych ponechala současnou sazbu daně **15 %**, pro poplatníky se ZD, sníženým o NČ a OP a zaokrouhleným na celé stokoruny dolů, **od 200000 Kč do 400000 Kč** bych zavedla sazbu daně **18 %** a pro poplatníky se základem daně, sníženým o NČ a OP a zaokrouhleným na celé stokoruny dolů, **nad 400000 Kč** bych zavedla sazbu daně ve výši **21 %**. Zavedení této trojí sazby daně by sice přineslo méně spravedlivé zdaňování poplatníků s vyššími příjmy, ale bylo by daňově solidární k poplatníkům s nižšími příjmy. Zavedení trojí sazby by bylo především významným přínosem pro snížení deficitu státního rozpočtu.

Tabulka 4.2: *Sazby daně z příjmů fyzických osob dle výše základu daně*

základ daně	sazba daně
do 200000 Kč	15 %
od 200000 Kč do 400000 Kč	18 %
nad 400000 Kč	21 %

Navrhovanou změnu si ukážeme na konkrétním příkladu. Vezmeme si poplatníka pana Nováka, který má v 1. případě ZD z § 7 190000 Kč (SD 15 %) a ve 2. případě má ZD z § 7 520000 Kč (SD 21 %). Dále má zaplacené životní pojištění ve výši 4500 Kč za rok, penzijní připojištění 11600 Kč, má zaplacené úroky na úvěru od stavební pojišťovny ve výši 1985 Kč. Pan Novák je bezdětný a uplatňuje pouze základní slevu na poplatníka.

1. ZD do 200000 Kč se SD 15 %

ZD	190000 Kč
- nezdánitelné části ZD (4500 + 5600 + 1985)	12085 Kč

ZD snížený	177915 Kč
ZD zaokrouhlený	177900 Kč
daň = 177900*0,15	26685 Kč
- roční sleva na dani na poplatníka	24840 Kč
daňová povinnost	1845 Kč

2. ZD nad 400000 Kč – srovnání roku 2009 a vlastního návrhu změny

	rok 2009	návrh změny
ZD	520000	520000
- nezdanitelné části ZD (4500 + 5600 + 1985)	12085	12085
ZD snížený	507915	507915
ZD zaokrouhlený	507900	507900
daň 15 % (do 200000 Kč)	507900 x 0,15	200000 x 0,15=30000
daň 18 % (200000 Kč až 400000 Kč)		200000 x 0,18=36000
daň 21 % (nad 400000 Kč)		107900 x 0,21=22659
celková daň	76185	88659
- roční sleva na dani na poplatníka	24840	24840
daňová povinnost	51345 Kč	63819 Kč

Díky zavedení sazeb daně záviselých na výši základu daně poplatníka by se bezpochybně zvýšily příjmy státního rozpočtu. V uvedeném příkladu by se jednalo o částku **12474 Kč**. Tato změna by tedy byla spíše přínosem pro státní rozpočet než pro osobu poplatníka. Proto bych navrhovala další níže uvedené změny, které by byly naopak přínosem pro poplatníka.

4.3.2 Slevy na dani

Sleva na poplatníka je základní slevou, kterou si může uplatnit každý poplatník. Reformou veřejných financí v roce 2008 byla tato sleva zvýšena na 24840 Kč. Díky takto vysoké částce neplatí mnoho poplatníků daň z příjmu vůbec. Jedná se především o nízkopříjmovou část obyvatelstva.

Navrhovala bych uplatnění slevy na poplatníka formou daňového bonusu jako je tomu u daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Slevu na dani by šlo uplatnit až do nuly a ta část, která by ještě zbyla po uplatnění slevy na dani, by byla daňovým bonusem, který by byl poplatníkovi následně vyplacen. Poplatník by mohl tento daňový bonus uplatnit maximálně do výše **7200 Kč**. Poplatník by nejdříve od daně vypočtené podle § 16 ZDP odečetl všechny ostatní slevy dle § 35ba ZDP a teprve poté by od daně snížené o uvedené slevy odečetl slevu na poplatníka. Nakonec by si poplatník uplatnil případné zvýhodnění na vyživované dítě. Celková výše ročních daňových bonusů by však nesměla překročit částku **68000 Kč**. Daňový bonus by však byl limitován obratem. Měl by na něj nárok pouze poplatník s příjmy z § 7 a § 8 nepřesahujícími **150000 Kč**.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě je další slevou, kterou využívá mnoho poplatníků. Mnoho z nich si tuto slevu uplatní formou daňového bonusu a získají tak nárok na vyplacení této částky. Pro rok 2009 činí základní sleva na vyživované dítě 10680 Kč. Poplatník může daňové zvýhodnění uplatnit formou slevy na dani nebo daňového bonusu.

V roce 2010 sice došlo k navýšení částky této slevy z 890 Kč na 967 Kč, ale navrhovala bych ještě vyšší částku slevy a to v hodnotě **12000 Kč (1000 Kč za měsíc)**. Celková výše daňového bonusu na vyživované dítě a na poplatníka by však nesměla přesáhnout výše uvedenou částku **68000 Kč**. Tuto změnu by jistě mnoho poplatníků s dětmi uvítalo.

Mnou navrhovanou změnu v oblasti slev na dani si nyní ukážeme na konkrétním příkladu. Pan Nový je architektem. Vede evidenci příjmů a výdaje uplatňuje procentem z příjmů (60 %). Za rok 2009 zaevidoval poplatník příjmy ve výši 150000 Kč. Neuplatňuje žádné nezdanitelné části ani odčitatelné položky. Poplatník uplatňuje pouze základní slevu na poplatníka a dále slevu na 2 děti, které s ním žijí v domácnosti.

	rok 2009	návrh změny
příjmy	150000	150000
výdaje (60 %)	90000	90000
ZD	60000	60000
ZD zaokrouhlený	60000	60000
daň 15 %	$60000 \times 0,15 = 9000$	$60000 \times 0,15 = 9000$
- roční sleva na dani na poplatníka	24840	24840

daň po slevě	0	0
daňový bonus na poplatníka		7200 Kč
- sleva na vyživované dítě	21360	24000
daňový bonus na dítě	21360 Kč	24000 Kč
celkový daňový bonus	21360 Kč	31200 Kč

Příklad jsem zaměřila na klasickou rodinu se dvěma dětmi. Jednalo se o nízkopříjmového poplatníka. Před navrhovanou změnou by se poplatník mohl rozhodovat, zda má smysl nadále podnikat. Po zavedení změny by se poplatníkovi zvýšily příjmy na daňovém bonusu o **9840 Kč**, což by ho mohlo motivovat k tomu, aby podnikal i nadále. Jsem si vědoma nárůstu výdajů státního rozpočtu, ale jsem přesvědčena, že tento postup je pro stát výhodnější, než uvíznutí p. Nového v sociální síti státních dávek.

4.3.3 Daňově uznatelné náklady

a) náklady na reprezentaci

Do roku 1993 platil zákon o dani z příjmu obyvatelstva, který stanovoval, že náklady na reprezentaci jsou daňově uznatelné ve výši 1 % z příjmů.

V současné úpravě zákona jsou však náklady na reprezentaci daňově neuznatelnými náklady, které si poplatník nemůže zahrnout do svých nákladů a snížit si tak základ daně. Přitom se jedná o náklady, které bezesporu využívá mnoho podnikatelů. Často se při určení druhu nákladů setkáváme s problémem, zda se jedná o náklady na reprezentaci či nikoli. Jejich správné zařazení je důležité pro určení základu daně a následně pro stanovení daňové povinnosti poplatníka. Mezi náklady na reprezentaci patří především výdaje na pohoštění, výdaje na občerstvení a výdaje na dary v souvislosti s podnikáním. Naopak výdaje a náklady na reklamní a propagační předměty za určitých podmínek daňově uznatelné jsou (§ 25 odst. 1) písm. t) zákona o daních z příjmů). Mezi uvedené podmínky patří tyto:

- jsou opatřeny vaší ochrannou známkou nebo názvem vámi propagovaného zboží nebo služby,
- jejich hodnota nesmí přesáhnout 500 Kč (u plátců DPH se bere cena bez DPH),
- nejsou (s výjimkou tichého vína) předmětem spotřební daně.

Další mnou navrhovaná změna by byla právě z oblasti nákladů na reprezentaci. Navrhovala bych částečnou daňovou uznatelnost těchto nákladů do určité výše. Jednalo by se například o částku **25000 Kč** za rok. Náklady na reprezentaci by tak byly do částky 25000 Kč daňově uznatelné a nad 25000 Kč daňově neuznatelné jako tomu je doposud. Podnikatelé by si tak například část pracovních obědů či pohoštění při poradách mohli zahrnout do svých nákladů a snížit si tak základ daně a následně i svou daňovou povinnost.

b) sociální a zdravotní pojištění podnikatelů

Poslední oblastní, kterou se budu zabývat, je oblast sociálního a zdravotního pojištění. Sociální a zdravotní pojištění, které platí podnikatelé (OSVČ), bylo do roku 2008 daňově uznatelným nákladem a snižovalo tudíž základ daně. Reformou veřejných financí, která nabyla účinnosti v roce 2009, však byla tato daňová uznatelnost zrušena a sociální a zdravotní pojištění, které platí poplatníci mající příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti, se stalo daňově neuznatelným nákladem. Pro mnohé podnikatele byla tato změna změnou k horšímu, neboť si nemohli zaplacené pojištění zahrnout do svých nákladů a snížit si tak svůj základ daně a následně i daňovou povinnost.

A právě daňová uznatelnost sociálního a zdravotního pojištění je poslední oblastí, kterou bych navrhovala změnit. Zavedla bych opět daňovou uznatelnost tohoto druhu nákladů. Domnívám se, že toto opatření by mnohé podnikatele vedlo k poctivějšímu placení pojištění, což by zároveň znamenalo vyšší příjmy státního rozpočtu.

Navrhovanou změnu v oblasti daňové znatelnosti nákladů na reprezentaci a sociálního a zdravotního pojištění si nyní ukážeme na příkladu, v němž srovnáme zdanění v roce 2009 s navrhovanou změnou.

Poplatník pan Dřímál podniká v oblasti zdravotnictví a vede daňovou evidenci. Výdaje uplatňuje ve skutečné výši. Je bezdětný, příjmy manželky činí 98000 Kč za rok. V roce 2009 zaevidovat tyto příjmy a výdaje:

• příjmy za poskytnuté služby	62000 Kč
• příjmy z pronájmu nemovitosti	56400 Kč
• příjmy za prodej výrobků	246840 Kč
• zaplacené SP a ZP	18780 Kč
• reprezentace	49800 Kč
• nákup zboží	69870 Kč

Jaká bude výše daňové povinnosti poplatníka v roce 2009 a v roce, ve kterém by byla zavedena navrhovaná změna? Poplatník uplatňuje pouze základní slevu na dani na poplatníka.

	rok 2009	návrh změny
příjmy	365240	365240
výdaje	69870	113650
ZD	295370	251590
ZD zaokrouhlený	295300	251500
daň 15 %	$295300 \times 0,15 = 44295$	$251700 \times 0,15 = 37725$
- roční sleva na dani na poplatníka	24840	24840
daň po slevě	19455 Kč	12885 Kč

Z uvedeného příkladu je vidět, že zavedení částečné daňové uznatelnosti nákladů na reprezentaci a daňové uznatelnosti sociálního a zdravotního pojištění by bylo pro poplatníka přínosem v podobě snížení jeho daňové povinnosti. V uvedeném příkladu by se konkrétně jednalo o částku **6570 Kč**. Poplatníci by se díky daňové uznatelnosti pojištění nesnažili vyhýbat jeho placení, což by zvýšilo příspěvky na důchodovém pojištění a bylo přínosem pro budoucí generace.

4.3.4 Shrnutí vlastních návrhů změn

První mnou navrhovanou změnou bylo **zavedení trojí sazby daně** (15 %, 18 % a 21 %) závislé na výši základu daně poplatníka. Zavedení této trojí sazby daně by vedlo k vyšší daňové solidaritě zdaňování příjmů a bylo by přínosem pro snížení deficitu státního rozpočtu.

Dalším návrhem bylo **uplatnění slevy na poplatníka formou daňového bonusu** jako je tomu u daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Poplatník by mohl tento daňový bonus uplatnit maximálně do výše 7200 Kč. Bonus by byl navíc omezen výší obratu poplatníka (příjmy § 7 a § 8 do 150000 Kč). Díky tomuto limitujícímu faktoru by na něj měla nárok pouze nízkopříjmová část poplatníků a vyplácení těchto daňových bonusů by až tak nezatížilo státní rozpočet. Mohl by navíc motivovat drobné podnikatele k zahájení podnikatelské činnosti. V tomto směru by však bylo potřeba zvýšit daňovou kontrolu ze strany Finančních úřadů, aby nedocházelo ke spekulacím s výší příjmů ze strany poplatníků ve snaze snížit příjmy pod 150 tis. Kč.

V roce 2010 došlo k navýšení částky **slevy na vyživované dítě** z 890 Kč na 967 Kč. S touto změnou bezpochyby souhlasím, a proto bych navrhovala ještě vyšší částku slevy a to v hodnotě 12000 Kč (1000 Kč za měsíc). Celková výše daňového bonusu na vyživované dítě a na poplatníka by však nesměla přesáhnout částku 68000 Kč.

Poslední mnou navrhovanou změnou byla částečná daňová uznatelnost nákladů na reprezentaci v částce 25000 Kč za rok a také daňová uznatelnost sociálního a zdravotního pojištění.

4.3.5 Dopady navrhovaných změn na státní rozpočet

Mnou navrhované změny v oblasti slev na dani, daňové uznatelnosti nákladů na reprezentaci a sociálního a zdravotního pojištění by však znamenaly ztrátu pro státní rozpočet. Proto jsem navrhla zavedení trojí sazby daně, která by příjmy státního rozpočtu významně zvýšila. Zavedení daňového bonusu na poplatníka by mohlo motivovat některé podnikatele k podnikání, což by bylo bezesporu přínosem pro státní rozpočet. Stát by ušetřil na sociálních dávkách a podporách v nezaměstnanosti. Vzhledem k současnému vysokému deficitu státního rozpočtu pouze tyto změny nestačí. Proto navrhuji ještě další změnu vedoucí ke snížení schodku veřejných financí.

Jedná se o *zvýšení odvodu výtěžku z provozování loterií*. Hazard patří mezi oblast, která se stále rozrůstá. Počet heren i přes současnou ekonomickou krizi stále roste a příjmy podnikatelů podnikajících v oblasti hazardu se stále zvyšují. Čím dál více lidí propadá hazardu. Mnoho lidí se zadluží a své finanční problémy řeší formou půjček s vysokým úrokem. Někteří z nich nestačí své dluhy splácet a dostávají se tak do složité situace. Zavedení vyššího odvodu výtěžku z provozování loterií by výrazně zvýšilo příjmy státního rozpočtu a jednak by omezilo počet heren a napomohlo by tak předcházet uvedeným problémům. Navrhovaná změna by byla přínosem pro státní rozpočet a také pro společnost jako celek.

Ve své práci navrhuji snížení deficitu státního rozpočtu zavedením trojí sazby daně. Další možností by bylo snížení, popř. úplné zrušení výdajových paušálů. S touto alternativou však zásadně nesouhlasím, neboť výdajové paušály výrazně snižují administrativu OSVČ a celé zjednodušení účetní a daňové soustavy přispělo k nárůstu počtu podnikatelů, především u nízkopříjmové skupiny FO (ke konci roku 2009 evidovala ČSSZ o 17,4 tisíce OSVČ více než ve stejném období roku 2008). To přispívá k rychlejšímu oživení ekonomiky a snížení počtu příjemců nejrůznějších dávek sociálního systému.

5 Závěr

Problematikou mé práce byla daň z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Ve své práci jsem tuto problematiku rozdělila do tří dílčích částí.

V první části jsem podrobně rozebrala teoretickou stránku daně z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Odpověděla jsem na otázky typu: kdo a za jakých podmínek se může stát podnikatelem, kdo je poplatníkem daně z příjmů fyzických osob, které příjmy se řadí do příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, jak se stanoví dílčí základ daně dle § 7, možné alternativy uplatnění výdajů (v současné době se OSVČ nabízí tři alternativy uplatnění výdajů: vedení účetnictví, daňové evidence či paušální výdaje), kdo jsou spolupracující osoby, které příjmy jsou od daně osvobozené, uvedla jsem členění nákladů na daňově uznatelné a neuznatelné, slevy na dani apod.

V druhé části jsem se zaměřila na sociální a zdravotní pojištění OSVČ. Sociální pojištění je složeno z důchodového pojištění, na němž jsou OSVČ účastny povinně, nemocenského pojištění, které je dobrovolné, a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Důležitou roli zde hraje rozdělení samostatné výdělečné činnosti na hlavní a vedlejší. Způsob výkonu výdělečné činnosti má vliv na způsob a výši stanovení pojistného, případně záloh pojistného. Zdravotní pojištění je pro OSVČ rovněž povinné. Autorské honoráře zdaněné srážkovou daní však odvodům zdravotního pojistného nepodléhají. Dále jsem se v této části zabývala jednotnou sazbou daně (15 % u FO) zavedenou reformou veřejných financí, pro některé podnikatele velmi oblíbenými daňovými ráji a v souvislosti se zmiňovanou ekonomickou krizí slevami na sociálním pojištění. Jednalo se o protikrizové opatření, které pro takřka všechny podnikatele připravila česká vláda. Přijetím tzv. Janotova úsporného balíčku bylo však toto zvýhodnění zrušeno.

V třetí části jsem uvedla praktické příklady vycházející z právní úpravy pro rok 2009. Také jsem zde uvedla aktuální změny v oblasti daně z příjmů k 1.1.2010 a vlastní návrhy změn v oblasti daně z příjmů podnikatelů. První mnou navrhovanou změnou bylo zavedení trojí sazby daně (15 %, 18 % a 21 %) závislé na výši základu daně poplatníka. Dalším návrhem bylo uplatnění slevy na poplatníka formou daňového bonusu jako je tomu u daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Poplatník by mohl tento daňový bonus uplatnit maximálně do výše 7200 Kč. Bonus by byl navíc omezen výší obratu poplatníka. V roce 2010 došlo k navýšení částky slevy na vyživované dítě z 890 Kč na 967 Kč. S touto změnou bezpochyby souhlasím, a proto bych navrhovala ještě vyšší částku slevy a to v hodnotě 12000

Kč (1000 Kč za měsíc). Celková výše daňového bonusu na vyživované dítě a na poplatníka by však nesměla přesáhnout částku 68000 Kč. Další mnou navrhovanou změnou byla částečná daňová uznatelnost nákladů na reprezentaci v částce 25000 Kč za rok a také daňová uznatelnost sociálního a zdravotního pojištění.

Cílem mé práce, vycházející hlavně z právní úpravy pro rok 2009, byl rozbor problematiky daně z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, jak z teoretického tak praktického pohledu. V praktické části se mi podařilo stanovený cíl naplnit. V rámci daného tématu jsem uvedla aktuální změny, které nastaly k 1.1.2010 a také vlastní návrhy změn v oblasti daně z příjmů z podnikání.

Seznam použité literatury

a) knihy

MACHÁČEK, I. *Fyzické osoby a daň z příjmů*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 208 s. ISBN 978-80-7357-360-7.

SEDLÁČEK, J. *Daňová evidence podnikatelů 2005*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2005. 148 s. ISBN 80-247-1062-5.

VALERÍANOVÁ, T. *Poradce 2009/7-8*. Český Těšín: Poradce, s.r.o. 400 s. ISSN 1211-2437.

VALERÍANOVÁ, T. a kol. *Poradce 2010/4*. Český Těšín: Poradce, s.r.o. 223 s. ISSN 1211-2437.

VANČUROVÁ, A.; KLAZAR, S. *Sociální a zdravotní pojištění - úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. 124 s. ISBN 978-80-7357-381-2.

VYBÍHAL, V. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2009, praktický průvodce*. 5. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2998-5.

c) internetové zdroje

Podnikatel [online]. Od příštího týdne lze uplatnit slevy na pojištění. [citováno 2009-09-25]. Dostupné z WWW: <http://www.podnikatel.cz/clanky/od-pristiho-tydne-lze-uplatnit-slevy-na-pojisteni/>

Finance [online]. Sociální pojištění OSVČ [citováno 2009-08-01]. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/socialni-pojisteni-osvc/>

Finance [online]. Zdravotní pojištění OSVČ [citováno 2009-08-15]. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/zdravotni-pojisteni-osvc/>

Akont [online]. Daňový ráj, diskretní přístav pro české boháče [citováno 2009-08-30]. Dostupné z WWW: <http://www.akont.cz/cz/57.danovy-raj-diskretni-pristav-pro-ceske-bohace>

Rovná daň u nás [online]. Rovná daň u nás [citováno 2009-08-21]. Dostupné z WWW: <http://rovnadan.unas.cz/>

Peníze [online]. Vyšší paušální výdaje sníží řemeslníkům daň i o tisíce [citováno 2009-09-29]. Dostupné z WWW: <http://www.penize.cz/58096-vyssi-pausalni-vydaje-snizi-remeslnikum-dan-i-o-tisice>

MPSV [online]. Přehled nejvýznamnějších změn v důchodovém pojištění od 1. ledna 2010 [citováno 2010-01-16]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8129/30122009a.pdf>

Měšec [online]. Změny a novinky roku 2010 v kostce [citováno 2010-01-18]. Dostupné z WWW: <http://www.mesec.cz/clanky/zmeny-a-novinky-roku-2010-v-kostce/>

Seznam použitých zkratek

%	procent
ad.	a další
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČR	Česká republika
DE	daňová evidence
DM	dlouhodobý majetek
DP	daňová povinnost
DP	daňové přiznání
DZD	dílčí základ daně
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
FP	faktura přijatá
FV	faktura vydaná
HDP	hrubý domácí produkt
JSVČ	jiná samostatná výdělečná činnost
Kč	koruna česká
max.	maximálně
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MVZ	minimální vyměřovací základ
MZD	minimální základ daně
např.	například
NČ	nezdanitelné části
odst.	odstavec
OP	odčitatelné položky
OSS	organizační složka státu
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná

P	příjmy
PO	právnícká osoba
popř.	popřípadě
Sb.	sbírka
SD	sazba daně
SP	sociální pojištění
Tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný
USA	Spojené státy americké
V	výdaje
VH	výsledek hospodaření
v.o.s.	veřejná obchodní společnost
ZD	základ daně
ZDP	zákon o daních z příjmů
ZO	zdaňovací období
ZP	zdravotní pojištění
ZTP	zdravotně tělesně postižený
ZTP/P	zdravotně tělesně postižený s průvodcem

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 30.4.2010

Bc. Martina Kozlová

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Sokolská 293
Zlaté Hory
79376